

รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์
ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
พ.ศ. ๒๕๓๙

ส่วนที่ ๑
ข้อมูลเบื้องต้น

๑. หน่วยงานผู้รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๒. หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๓. ผู้รักษาการตามกฎหมาย นายกรัฐมนตรี

๔. เหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☒ ครอบรอบระยะเวลาที่กำหนด
- ☐ ได้รับหนังสือร้องเรียนหรือข้อเสนอนี้จากผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการร้องเรียนหรือมีข้อเสนอนี้).....
- ☐ ได้รับข้อเสนอนี้จากคณะกรรมการพัฒนากฎหมายในเรื่อง (ระบุเรื่องที่ได้รับการเสนอแนะให้ประเมิน).....
- ☐ อื่น ๆ คือ.....

๕. วันที่มีเหตุแห่งการประเมินผลสัมฤทธิ์ ๑ มกราคม ๒๕๖๘ โดยประเมินผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๗

ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดว่าพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๐)

๖. รายชื่อกฎที่เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลสัมฤทธิ์ในรายงานฉบับนี้

- (๑) กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
- (๒) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
- (๓) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๔) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๕) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๖) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๗) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๘) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๔๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๙) กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๑๐) กฎกระทรวงการมอบอำนาจในการพิจารณาใช้มาตรการบังคับทางปกครองของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๒

(๑๑) กฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๒

(๑๒) กฎกระทรวงกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจกำหนดค่าปรับบังคับการ พ.ศ. ๒๕๖๒

(๑๓) กฎกระทรวงกำหนดหน่วยงานของรัฐที่สามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๖๓

(๑๔) กฎกระทรวงกำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาด ทรัพย์สิน และกำหนดอำนาจของศาล ในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับคดีให้เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๕

(๑๕) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเอกชน การกำหนดค่าตอบแทน และวิธีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เอกชนที่สืบทาทรัพย์สิน พ.ศ. ๒๕๖๕

(๑๖) กฎกระทรวงกำหนดค่าป่วยการพยานหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. ๒๕๖๖

(๑๗) กฎกระทรวงกำหนดกรณีอื่นที่เจ้าหน้าที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้ พ.ศ. ๒๕๖๖

(๑๘) ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง คำสั่งทางปกครองที่ต้องระบุเหตุผลไว้ในคำสั่งหรือในเอกสารแนบท้ายคำสั่ง ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓

๗. รายชื่อกฎที่ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นการเฉพาะ (ประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นรายฉบับตามแบบรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎ) - ไม่มี -

ส่วนที่ ๒

การวิเคราะห์ความจำเป็นและผลกระทบของกฎหมาย

๘. กฎหมายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาใด

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มีวัตถุประสงค์เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นมาตรฐานกลางเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองของเจ้าหน้าที่ ในการเตรียมการและการดำเนินการออกคำสั่งทางปกครอง กฎ และการดำเนินการในทางปกครอง เพื่อให้การปฏิบัติราชการเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย เกิดประสิทธิภาพในการใช้บังคับกฎหมาย รักษาประโยชน์สาธารณะและให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อีกทั้งเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ โดยบังคับใช้กับเจ้าหน้าที่ซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบอำนาจหรือมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองในการดำเนินการตามกฎหมายทั้งในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

๙. มาตรการสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้กำหนดกลไกอันเป็นมาตรการสำคัญเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยวางหลักเกณฑ์มาตรฐานกลางเกี่ยวกับการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครอง ซึ่งใช้บังคับกับกรณีที่ไม่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดวิธีปฏิบัติราชการไว้หรือมีกฎหมายเฉพาะกำหนดวิธีปฏิบัติราชการไว้แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีการประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานการปฏิบัติราชการที่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีของขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์ที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้แล้วดังต่อไปนี้

(๑) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครอง

กำหนดหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ ต้องมีความเป็นกลางในการพิจารณาทางปกครอง กำหนดหลักประกันความเป็นธรรมให้คู่กรณีในการออกคำสั่งทางปกครอง รวมไปถึงการรับรองสิทธิของคู่กรณีในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง โดยให้คู่กรณีมีสิทธิโต้แย้งข้อเท็จจริงและมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาควบคู่ไปกับการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานให้ครบถ้วน

(๒) รูปแบบและผลของคำสั่งทางปกครอง

กำหนดรูปแบบของคำสั่งทางปกครองว่าอาจทำโดยวาจา ทำเป็นหนังสือซึ่งจะต้องแสดงเหตุผลประกอบไว้ด้วย หรือทำโดยรูปแบบอื่นที่มีความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายเฉพาะระบุให้ต้องทำเป็นหนังสือ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองอาจกำหนดเงื่อนไขในคำสั่งทางปกครองได้เท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย กำหนดให้คำสั่งทางปกครองมีผลใช้บังคับบุคคลตั้งแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแจ้งเป็นต้นไป และยังคงมีผลตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือสิ้นผลโดยเงื่อนไขเวลาหรือโดยเหตุอื่น นอกจากนี้ ยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่แก้ไขเยียวยาข้อบกพร่องของคำสั่งทางปกครองที่มีข้อบกพร่องในวิธีพิจารณาหรือบกพร่องในรายละเอียดเล็กน้อยซึ่งไม่ทำให้คำสั่งนั้นเป็นโมฆะหรือเสียเปล่า

(๓) การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

กำหนดรับรองสิทธิของคู่กรณีในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองและกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ตลอดจนระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์กลางที่ใช้บังคับสำหรับกรณีที่ไม่มีความหมายเฉพาะบัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ โดยการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัตินี้เป็นระบบการอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองแบบสองชั้น โดยคู่กรณีจะต้องอุทธรณ์คำสั่งโดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งเพื่อให้เจ้าหน้าที่นั้นพิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครองของตน ซึ่งเจ้าหน้าที่มีอำนาจทบทวนได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของการทำคำสั่ง และอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นและแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบผลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์ ทั้งนี้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์จะต้องรายงานความเห็นพร้อมเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์นั้น โดยผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ต้องพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จได้ ต้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบก่อนครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

(๔) การเพิกถอนคำสั่งและการขอให้พิจารณาใหม่

กำหนดให้มีกลไกในการทบทวนคำสั่งทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งหรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่นั้น ให้มีอำนาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเมื่อใดและในชั้นใดก็ได้ และไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้โต้แย้งตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่ โดยอาจดำเนินการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วแต่กรณี

นอกจากนี้ ยังกำหนดกลไกที่ให้สิทธิแก่คู่กรณีในการยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ อันเป็นกระบวนการเยียวยาที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองอาจขอให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งพิจารณาทบทวนอีกครั้ง แม้ว่าจะพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ไปแล้ว ทั้งนี้ กลไกดังกล่าวจะกระทำได้อีกเมื่อเข้าเงื่อนไขตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดเท่านั้น

(๕) การบังคับทางปกครอง

การบังคับทางปกครองเป็นมาตรการทางกฎหมายซึ่งเจ้าหน้าที่ใช้เป็นเครื่องมือบังคับการเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองของตน ซึ่งจำแนกเป็นการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน และการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ทั้งนี้ กลไกการบังคับทางปกครองดังกล่าวเป็นอำนาจของฝ่ายปกครองที่จะดำเนินการได้เองโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางศาลก่อน

(๖) ระยะเวลาและอายุความ และการแจ้ง

กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองและการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง ได้แก่ วิธีการนับระยะเวลา การพิจารณาขยายระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งทางปกครอง และระยะเวลาในการออกคำสั่งทางปกครองที่เป็นหนังสือ สำหรับกรณีของอายุความได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องอายุความสะดุดหยุดอยู่สำหรับกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งทางปกครองหรือผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อมิให้กระทบอายุความในการฟ้องคดีต่อศาล

นอกจากนี้ กำหนดวิธีการแจ้งเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงคำสั่งทางปกครองและขั้นตอนการพิจารณาอื่น ๆ โดยเจ้าหน้าที่ ซึ่งการแจ้งนั้นอาจกระทำได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับคำสั่งทราบความหมาย สำหรับการแจ้งเป็นหนังสือจะมีผลตั้งแต่หนังสือส่งถึงผู้รับซึ่งอาจเป็นการส่งต่อผู้นั้นหรือส่งไปยังภูมิลำเนาหรือที่อยู่ของผู้รับได้ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ วิธีการส่งอาจกระทำได้โดยการส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ การปิดประกาศ ณ ที่ทำการของเจ้าหน้าที่ หรือการประกาศในหนังสือพิมพ์ซึ่งแพร่หลายในท้องถิ่น ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ในแต่ละกรณี

(๗) คณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง

กำหนดหลักเกณฑ์กลางเกี่ยวกับการแต่งตั้งและการประชุมของคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองในเรื่องการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ การแต่งตั้งกรรมการแทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ การแต่งตั้งกรรมการเพิ่ม องค์ประชุม การนัดประชุม การดำเนินการประชุม การลงมติ และรายงานการประชุม ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายที่จะตราขึ้นในภายหลังไม่จำเป็นต้องบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับคณะกรรมการไว้อีกหรือบัญญัติไว้เฉพาะแต่ส่วนที่จะต้องเพิ่มเติมหรือแตกต่างไปจากกฎหมายฉบับนี้เท่านั้น

๑๐. กฎหมายนี้มีบทบัญญัติกำหนดให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการใช้อำนาจทางปกครองของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมุ่งหมายให้การออกคำสั่งทางปกครอง กฎ และการดำเนินการในทางปกครองเป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม เพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของประชาชน กฎหมายนี้จึงมิใช่กฎหมายที่กำหนดหน้าที่หรือภาระให้ประชาชนต้องกระทำการหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ โดยตรง

อย่างไรก็ดี การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง ย่อมทำให้เกิดสิทธิและหน้าที่บางประการตามที่กฎหมายนี้บัญญัติไว้ นอกจากนี้ ประชาชนมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองได้ตามขั้นตอน วิธีการ และภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

เมื่อมีการใช้อำนาจตามกฎหมายในการออกคำสั่งทางปกครองแล้ว คำสั่งดังกล่าวย่อมมีผลผูกพันและประชาชนผู้เป็นคู่กรณีย่อมมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้น มิใช่เพราะพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดไว้โดยตรง แต่เป็นผลจากคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย

๑๑. กฎหมายนี้ยังมีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชนหรือไม่ เพียงใด

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกฎหมายที่วางรากฐานสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการใช้อำนาจทางปกครองของฝ่ายปกครอง โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนที่เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ เช่น หลักการให้เหตุผล หลักให้ความเป็นธรรมในการรับฟังความคิดเห็น และหลักการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นการยกระดับมาตรฐานการบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งยังคงมีความจำเป็นและมีบทบาทสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนและการกำกับใช้อำนาจของรัฐ แต่ความสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและพัฒนาการทางเทคโนโลยีอาจยังไม่สมบูรณ์ และไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านพัฒนาการทางเทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสารออนไลน์ และวิถีชีวิตของประชาชน ที่ปรับตัวเข้าสู่สังคมอิเล็กทรอนิกส์อย่างกว้างขวาง ทำให้การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ยังมีข้อจำกัด บางประการ เนื่องจากกฎหมายนี้ยังคงตั้งอยู่บนฐานความคิดของการดำเนินการทางปกครองแบบเอกสาร และการติดต่อด้วยวิธีดั้งเดิม ไม่ได้บัญญัติรองรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้อย่างชัดเจนเท่าที่ควร ส่งผลให้ในทางปฏิบัติต้องอาศัยกฎหมายอื่นที่ออกมาภายหลัง กล่าวคือ พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ มาใช้บังคับควบคู่กันในส่วนของ รูปแบบและวิธีการดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทสังคมดิจิทัล โดยเฉพาะในส่วนของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแจ้งคำสั่งทางปกครองและการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง เพื่อให้การปฏิบัติราชการมีประสิทธิภาพและรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี จึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อวิถีชีวิตของประชาชนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑๒. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีกฎหมายนี้

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ทำให้การดำเนินงานในทางปกครอง ซึ่งรวมถึงการเตรียมการและการออกคำสั่งทางปกครองเป็นไปโดยถูกต้อง ขอบด้วยกฎหมาย มีมาตรฐานเดียวกัน และมีหลักประกันความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ ประชาชนจะได้รับประโยชน์โดยตรงจากการที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดรับรองสิทธิของคู่กรณีในกระบวนการพิจารณาทางปกครอง เพื่อให้ได้รับการพิจารณาโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความเป็นกลาง สิทธิในการนำทนายความหรือที่ปรึกษาหรือตัวแทนของตนเข้าร่วมในการพิจารณาทางปกครองได้ สิทธิที่คู่กรณีจะรับทราบข้อเท็จจริงและโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานก่อนที่จะมีการออกคำสั่งทางปกครอง และเมื่อเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองไปแล้ว ยังมีกลไกในการทบทวนคำสั่งทางปกครอง ซึ่งกำหนดให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองมีสิทธิอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองได้ รวมทั้งมีสิทธิในการยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ไปแล้วได้ นอกจากนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาและอายุความในการดำเนินการทางปกครอง ตลอดจนการแจ้งคำสั่งทางปกครอง ล้วนแต่เป็นการให้หลักประกันแก่คู่กรณีให้ได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการพิจารณา ทำให้การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ทั้งยังเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

๑๓. กฎหมายนี้ก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

(ให้พิจารณาตอบเฉพาะประเด็นสำคัญที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยไม่ต้องตอบทุกประเด็นก็ได้)

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน พระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองให้เป็นธรรมและตรวจสอบได้ มิได้มีบทบัญญัติกำหนดการโดยตรงให้ประชาชนต้องกระทำหรืองดเว้นกระทำใด ๆ ดังนั้น โดยตัวกฎหมายเองจึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน แต่หากเจ้าหน้าที่ใช้กฎหมายไม่ถูกต้องหรือล่าช้าก็อาจเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบได้

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม พระราชบัญญัตินี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างหลักประกันสิทธิของประชาชน โดยกำหนดให้การใช้อำนาจทางปกครองต้องมีเหตุผล เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น การเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้รับทราบข้อเท็จจริง

อย่างเพียงพอและมีโอกาสได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนก่อนมีคำสั่งทางปกครอง ตลอดจนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ซึ่งช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญ

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันหรือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พระราชบัญญัตินี้มิได้สร้างอุปสรรคต่อการแข่งขัน หากแต่มีส่วนช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในการประกอบธุรกิจ เนื่องจากนักลงทุนสามารถคาดการณ์ได้ว่ารัฐจะใช้อำนาจทางปกครองภายใต้หลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและตรวจสอบได้

- เป็นการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับหลักสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ พระราชบัญญัตินี้ได้รับอิทธิพลจากหลักการของกฎหมายปกครองในประเทศเยอรมนีและฝรั่งเศส โดยเน้นเรื่องความชอบธรรม ความโปร่งใส และการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศ ที่มุ่งให้รัฐเคารพและคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการใช้อำนาจรัฐ

- มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมหรือสุขภาวะ หรือผลกระทบอื่นที่สำคัญ พระราชบัญญัตินี้มีผลกระทบที่สำคัญในเชิงบวก คือ การสร้างระบบนิติรัฐและกลไกตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ

๑๔. มีสถิติการดำเนินคดีและการลงโทษตามกฎหมาย หรือสถิติการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

(๑) สถิติการฟ้องคดี

(๑.๑) จำนวนการฟ้องคดีทั้งหมด

หน่วยงานของรัฐแจ้งว่ามีการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ รวมจำนวนทั้งหมดประมาณ ๕,๙๗๒ คดี แยกเป็น

(๑.๑.๑) คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา จำนวนประมาณ ๓,๔๗๘ คดี คิดเป็นร้อยละ ๕๘ ของจำนวนการฟ้องคดีทั้งหมด

(๑.๑.๒) คดีถึงที่สุดแล้ว จำนวนประมาณ ๑,๗๗๔ คดี คิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของจำนวนการฟ้องคดีทั้งหมด

(๑.๑.๓) ไม่ระบุว่าคดีอยู่ชั้นใด จำนวนประมาณ ๗๒๐ คดี คิดเป็นร้อยละ ๑๒ ของจำนวนการฟ้องคดีทั้งหมด

(๑.๒) หน่วยงานของรัฐที่แจ้งว่ามีคดีอยู่ในความรับผิดชอบมากที่สุด

หน่วยงานของรัฐที่แจ้งว่ามีการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ อยู่ในความรับผิดชอบมากที่สุด คือ “สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน” โดยมีคดีในความรับผิดชอบ จำนวน ๑,๕๐๘ คดี (แยกเป็นคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ๘๘๐ คดี คดีถึงที่สุดแล้ว ๖๒๘ คดี) คิดเป็นร้อยละ ๒๕ ของจำนวนการฟ้องคดีทั้งหมด

(๑.๓) ประเด็นที่มีการฟ้องคดีมากที่สุด

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่มีการฟ้องเป็นคดีต่อศาลมากที่สุด คือ “ประเด็นเกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง” เช่น การฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย การฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตต่าง ๆ การฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งให้خذใช้คำสั่งใหม่ทดแทน การฟ้องขอให้เพิกถอนมติเห็นชอบรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม การฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง หรือการฟ้องขอให้เพิกถอนการบังคับทางปกครอง

(๒) สถิติการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

(๒.๑) จำนวนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองทั้งหมด

หน่วยงานของรัฐแจ้งว่ามีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ รวมจำนวนทั้งหมดประมาณ ๓,๗๓๐ เรื่อง

(๒.๒) หน่วยงานของรัฐที่แจ้งว่ามีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองมากที่สุด

หน่วยงานของรัฐที่แจ้งว่ามีการใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มากที่สุด คือ “กรมสรรพากร” โดยมีการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง จำนวน ๓,๑๑๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๘๔ ของจำนวนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองทั้งหมด

(๓) สถิติการหารือมายังคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

หน่วยงานของรัฐจำนวนมากได้มีการหารือมายังคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเพื่อขอคำวินิจฉัยหรือแนวทางปฏิบัติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยสามารถสรุปสถิติของหน่วยงานที่มีการหารือมายังคณะกรรมการฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๗ ได้ดังต่อไปนี้

(๓.๑) สถิติการหารือแยกตามปี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๗ คณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นทางกฎหมายไปทั้งหมด ๓๑๓ เรื่อง ดังต่อไปนี้

พ.ศ. ๒๕๔๑: ๗ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๔๘: ๑๗ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๕: ๑๓ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๖๒: ๑๓ เรื่อง
พ.ศ. ๒๕๔๒: ๔ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๔๙: ๑๐ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๖: ๑๐ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๖๓: ๑๑ เรื่อง
พ.ศ. ๒๕๔๓: ๘ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๐: ๑๑ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๗: ๑๒ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๖๔: ๑๑ เรื่อง
พ.ศ. ๒๕๔๔: ๘ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๑: ๑๙ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๘: ๑๔ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๖๕: ๑๔ เรื่อง
พ.ศ. ๒๕๔๕: ๑๔ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๒: ๑๐ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๙: ๙ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๖๖: ๑๖ เรื่อง
พ.ศ. ๒๕๔๖: ๑๑ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๓: ๑๑ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๖๐: ๑๒ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๖๗: ๑๑ เรื่อง
พ.ศ. ๒๕๔๗: ๑๔ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๕๔: ๙ เรื่อง	พ.ศ. ๒๕๖๑: ๑๔ เรื่อง	

(๓.๒) สถิติการหารือแยกตามหน่วยงาน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๗ คณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นทางกฎหมายต่อหน่วยงานของรัฐ จำนวน ๑๕๒ หน่วยงาน โดยประเภทของหน่วยงานที่หารือมายังคณะกรรมการฯ มีความหลากหลาย ทั้งหน่วยงานระดับ “กรม” และ “ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม” ที่มีการหารืออย่างต่อเนื่องและจำนวนมากที่สุดในหลายปี โดยเฉพาะช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๖๖ หน่วยงานระดับ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” และ “หน่วยงานอื่นของรัฐ” มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นมา และ “มหาวิทยาลัย” มีการหารืออย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๖ ทั้งนี้ หน่วยงานที่หารือมายังคณะกรรมการฯ บ่อยครั้งที่สุด ๓ ลำดับแรก ได้แก่ (๑) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (๒) กรมการปกครอง และ (๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๓.๓) สถิติการหารือแยกตามเรื่องที่หารือ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๗ คณะกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นทางกฎหมายในเรื่องที่หลากหลาย ทั้งนี้ โดยหน่วยงานของรัฐได้หารือมายังคณะกรรมการฯ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ รวมทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎกระทรวงที่ออกตามกฎหมายดังกล่าว

ทั้งนี้ มาตรา ๕ บทนิยาม มีการหารือมากที่สุด จำนวน ๑๒๘ เรื่อง ซึ่งจำแนกได้เป็นเรื่องเกี่ยวกับบทนิยามคำว่า “วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” จำนวน ๘ เรื่อง บทนิยามคำว่า “การพิจารณาทางปกครอง” จำนวน ๗ เรื่อง บทนิยามคำว่า “คำสั่งทางปกครอง” จำนวน ๙๒ เรื่อง บทนิยามคำว่า “กฎ” จำนวน ๘ เรื่อง บทนิยามคำว่า “คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” จำนวน ๑ เรื่อง บทนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่” จำนวน ๖ เรื่อง และบทนิยามคำว่า “คู่กรณี” จำนวน ๖ เรื่อง

๑๕. มีปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายนี้หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ใช้บังคับมาเป็นเวลา ๒๘ ปี โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฯ ๒ ครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ (การให้คำแนะนำแก่คู่กรณีและระยะเวลาในการจัดทำคำสั่งทางปกครอง) และในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ (การบังคับทางปกครอง) และปัจจุบันคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้พิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางเรื่องให้ทันสมัยและสร้างเสริมประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอยู่ระหว่างการเสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ ในบางประเด็น ดังต่อไปนี้

(๑) ประเด็นเกี่ยวกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๑.๑) ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยโดยสรุปว่า การกำหนดระยะเวลาในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไว้สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งตามมาตรา ๔๔ เป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป อาจทำให้เสียสิทธิอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองและส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิทางศาล และมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ให้มีความเหมาะสม ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการรับฟังความคิดเห็นประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ได้เสนอให้มีการแก้ไขระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ เพื่อให้มีระยะเวลาในการรวบรวมหรือแสวงหาข้อเท็จจริงและเอกสารเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกัน

(๑.๒) ประชาชนไม่ทราบสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนความเสียหาย กรณีที่เจ้าหน้าที่เพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้ประโยชน์ ซึ่งจะต้องร้องขอภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งให้ทราบถึงการเพิกถอนนั้น ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๒

(๑.๓) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ไม่ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับผลของมติคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองไว้ โดยมาตรา ๘๓ ที่กำหนดเรื่องรายงานการประชุมของคณะกรรมการดังกล่าว กำหนดแต่เพียงว่าการประชุมต้องมีรายงานการประชุมเป็นหนังสือ โดยมิได้กำหนดว่าจะต้องมีการรับรองรายงานการประชุมหรือไม่ แต่หน่วยงานของรัฐส่วนมากมักจะรอให้มีการรับรองรายงานการประชุมเสียก่อนจึงจะเริ่มดำเนินการตามมติคณะกรรมการฯ ทำให้เกิดความล่าช้าและส่งผลกระทบต่อหน่วยงานของรัฐหรือประชาชน

(๑.๔) หน่วยงานของรัฐใช้ระยะเวลาในการออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชุดใช้ค่าสินไหมทดแทน รวมถึงระยะเวลาในการใช้มาตรการบังคับตามคำสั่งดังกล่าวในแต่ละขั้นตอนมากเกินไปจนสมควร ส่งผลให้เกิด ความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐและเสี่ยงที่คดีจะขาดอายุความ

(๑.๕) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ยังขาดบทบัญญัติรองรับให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐและการจัดทำบริการสาธารณะมีความต่อเนื่อง และคุ้มครองนิติฐานะของบุคคล

(๑.๖) บทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ บางประการอาจไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ จากผลการรับฟังความคิดเห็นประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ หน่วยงานของรัฐและประชาชนได้เสนอแนะให้มีการรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเพิ่มช่องทางการยื่นคำขอ การแจ้งคำสั่ง การคัดค้านเจ้าหน้าที่ การอุทธรณ์ การประชุมคณะกรรมการผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือช่องทางอื่นใดที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

(๑.๗) จากผลการรับฟังความคิดเห็นประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ หน่วยงานของรัฐและประชาชนเห็นว่า บทบัญญัติบางมาตราอาจมีการใช้ถ้อยคำที่ไม่ชัดเจนหรือเข้าใจได้ยาก และเห็นควรให้มีการขยายความถ้อยคำหรือมีเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อให้ถ้อยคำดังกล่าวมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ความว่า “สภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง” ตามมาตรา ๑๖ ความว่า “ต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่” ตามมาตรา ๒๓ ความว่า “พยานหลักฐานใหม่” ตามมาตรา ๕๔ หรือความว่า “พฤติการณ์ที่จำเป็น” ตามมาตรา ๖๖ ทั้งนี้ เพื่อลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่และลดปัญหาการตีความที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

(๒) ประเด็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านกฎหมายปกครอง

(๒.๑) หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินกระบวนการใด ๆ ทางปกครอง ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ของตน รวมทั้งการปฏิบัติตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

(๒.๒) เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ทราบถึงความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ซึ่งมีการวางหลักในการปฏิบัติราชการทางปกครองในกรณีที่กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ด้วย ทำให้ไม่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของคณะกรรมการฯ

(๒.๓) ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการบังคับทางปกครอง เนื่องจากไม่มีผู้ที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ โดยหลักสูตรการอบรมของกรมบังคับคดีส่วนใหญ่เป็นการอบรมในกรุงเทพมหานคร ทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนผู้เข้าร่วมอบรมและความสะดวกในการเข้าร่วมอบรม ประกอบกับปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดจัดทำหลักสูตรด้านการบังคับทางปกครองและเสนอให้คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองให้ความเห็นชอบ

(๒.๔) ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของตน

(๒.๕) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองยังขาดแคลนฐานข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายมหาชน
และการพัฒนาบุคลากรและศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ส่วนที่ ๓

การตรวจสอบเนื้อหาของกฎหมาย

๑๖. กฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

โดยที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการในการพิจารณาจัดให้มีคำสั่งทางปกครอง การมีผลของคำสั่งทางปกครอง การอุทธรณ์ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง และมาตรการบังคับทางปกครอง รวมตลอดทั้งมีการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดรายละเอียดวิธีปฏิบัติให้การดำเนินการตามกฎหมายมีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จึงมีความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และรับผิดชอบงานธุรการและงานวิชาการต่าง ๆ ให้แก่คณะกรรมการฯ

(๒) พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอก เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความรับผิด ตลอดจนการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้เกิดความชัดเจน ในขณะที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดกรอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน กฎหมายทั้งสองฉบับจึงส่งเสริมซึ่งกันและกันในลักษณะการป้องกันและการเยียวยาความเสียหาย

(๓) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดกลไกให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ รวมทั้งกำหนดข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการใช้สิทธิของคู่กรณีในกระบวนการพิจารณาทางปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสารและสิทธิในการโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(๔) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จะกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการพิจารณาภายในฝ่ายปกครอง เพื่อให้การออกคำสั่งทางปกครองเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ จะกำหนดกระบวนการตรวจสอบโดยองค์กรตุลาการ ความสมบูรณ์ของกระบวนการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองเมื่อถูกตรวจสอบตามกระบวนการของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองฯ

(๕) พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณาอนุญาตเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจนในการขออนุญาต ลดภาระแก่ประชาชน และทำให้การดำเนินการมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่วนพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จะกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองทุกประเภทเพื่อให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย กฎหมายทั้งสองฉบับจึงช่วยให้กระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายปกครองมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

(๖) พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ กฎหมายทั้งสามฉบับมีสาระสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและเป็นกลไกการตรวจสอบเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐ ในขณะที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จะเป็นบรรทัดฐานสำหรับการดำเนินงานทางปกครองให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย สามารถรักษาประโยชน์สาธารณะ อำนวยความเป็นธรรมแก่ประชาชน และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานภาครัฐ กรณีจึงเป็นการใช้กฎหมายที่ส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นแก่หน่วยงานของภาครัฐ

(๗) พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดมาตรฐานและกลไกเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง จึงมีความจำเป็นสำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเฉพาะฉบับต่าง ๆ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งภายใต้พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฯ โดยเฉพาะการประเมินผลสัมฤทธิ์กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติหรืออนุญาตต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาอนุมัติอนุญาตในกฎหมายเฉพาะฉบับนั้นว่ามีความสอดคล้องและไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ อันจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาและนำไปสู่ข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเฉพาะฉบับนั้นให้สอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งเป็นกฎหมายกลางต่อไป

(๘) พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติราชการของหน่วยงานของรัฐ โดยมุ่งส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อให้การดำเนินการและการให้บริการของภาครัฐสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ตลอดจนช่วยลดภาระและต้นทุนในการติดต่อกับภาครัฐ ซึ่งเป็นการรองรับสถานะทางกฎหมายของการปฏิบัติราชการทางปกครองผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีผลเทียบเท่ากับการดำเนินการในรูปแบบเอกสารและการติดต่อดังเดิม ทำให้มีการปรับเปลี่ยนการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐไปสู่รัฐบาลดิจิทัล กฎหมายทั้งสองฉบับจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการบริหารราชการแผ่นดินให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

(๙) กฎหมายเฉพาะที่กำหนดกลไกเกี่ยวกับการอนุมัติอนุญาต เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับควบคุมกันในลักษณะของกฎหมายทั่วไปและกฎหมายเฉพาะ โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มีสถานะเป็นกฎหมายกลาง ในขณะที่กฎหมายเฉพาะจะกำหนดรายละเอียดและเงื่อนไขสำหรับเรื่องนั้น ๆ ไว้โดยตรง แต่หากกฎหมายเฉพาะไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือขั้นตอนใดไว้

หรือกำหนดไว้แต่มีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการที่ต่ำกว่าให้นำหลักการของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มาใช้บังคับตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

๑๗. มีการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง หรือการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับกฎหมายนี้ที่ร้องและในประเด็นใด

ในหัวข้อนี้เป็นการพิจารณาเฉพาะประเด็นความชอบด้วยกฎหมายหรือการขอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ตลอดจนกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งพบว่า มีการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญจำนวนสองคดี ดังนี้

(๑) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๐/๒๕๕๒ ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐ กำหนดให้การณ้คำสั่งทางปกครองที่อาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน เว้นแต่เป็นกรณีเข้าข้อยกเว้น โดยวางหลักการจัดทำคำสั่งทางปกครองสอดคล้องกับสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๒) ว่าด้วยสิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาเป็นไปตามหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ ใช้บังคับเสมอภาคและคุ้มครองสิทธิของคู่กรณีอย่างเท่าเทียมกัน และไม่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ (อ้างอิงจากคำวินิจฉัยย่อสั้น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๐/๒๕๕๒)

(๒) คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๑/๒๕๖๔ ศาลปกครองสูงสุดส่งความเห็นของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หรือไม่ โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสรุปได้ว่า ประมวลกฎหมายที่ดินมิได้กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องปฏิบัติตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่กำหนดให้คู่กรณีต้องยื่นอุทธรณ์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง เพื่อให้องค์กรฝ่ายปกครองทบทวนและแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งเป็นการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจตามอำเภอใจ ให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครอง หากไม่ดำเนินการส่งผลให้ไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง บทบัญญัติมาตรา ๔๔ จึงไม่เกี่ยวข้องและเป็นคนละกรณีกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง (อ้างอิงจากคำวินิจฉัยย่อสั้น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๑/๒๕๖๔)

๑๘. การใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และโทษอาญาในกฎหมายนี้ (ถ้ามี) ยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ อย่างไร

(๑) ระบบอนุญาต ไม่มี

(๒) ระบบคณะกรรมการ

คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทาง และวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการทางปกครอง เพื่อให้การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างถูกต้อง เป็นธรรม และตรวจสอบได้ โดยคณะกรรมการมีบทบาทในการจัดทำหลักเกณฑ์กลาง ให้คำปรึกษา และเสนอแนะการปรับปรุงกฎหมาย หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการทางปกครองให้มีความเหมาะสม และทันสมัย รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะรัฐมนตรีเป็นระยะ ซึ่งการใช้ระบบคณะกรรมการ ยังคงมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติภารกิจดังกล่าว

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์กลางเกี่ยวกับการแต่งตั้งและการประชุมของคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายที่จะตราขึ้นในภายหลังไม่จำเป็นต้องบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับคณะกรรมการไว้อีกหรือบัญญัติไว้เฉพาะแต่ส่วนที่จะต้องเพิ่มเติมหรือแตกต่างไปจากกฎหมายฉบับนี้เท่านั้น ซึ่งการกำหนดไว้ดังกล่าว มีความเหมาะสมแล้ว

(๓) การกำหนดโทษอาญา ไม่มี

(๔) หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการพิจารณาทางปกครอง การออกคำสั่งทางปกครอง และการดำเนินการในทางปกครองไว้อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องอ้างอิงข้อกฎหมายและแสดงเหตุผลประกอบเมื่อใช้ดุลพินิจ รวมทั้งต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน ทั้งนี้ เพื่อวางกรอบให้การใช้ดุลพินิจนั้นมีความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ ซึ่งการกำหนดไว้ดังกล่าวมีความเหมาะสมแล้ว

ส่วนที่ ๔

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๑๙. การรับฟังความคิดเห็น

☒ ได้รับฟังความคิดเห็นโดยถูกต้องตามข้อ ๕ และข้อ ๖ ของแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายแล้ว ทั้งนี้ โดยผ่านเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย (<https://law.go.th/>) ระหว่างวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ รวมระยะเวลา ๓๒ วัน มีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นทั้งสิ้น ๓๔ คน

☒ ได้รับฟังความคิดเห็นโดยวิธีอื่นนอกจากผ่านระบบกลาง ดังนี้

(๑) สอบถามความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์การอัยการ ศาล องค์การนิติบัญญัติ และหน่วยงานอื่นของรัฐ จำนวนทั้งสิ้น ๑๓๒ หน่วยงาน ด้วยวิธีการมีหนังสือสอบถามประเด็นการบังคับใช้กฎหมายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้แต่ละหน่วยงานให้ความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร โดยได้รับความเห็นจากหน่วยงาน ประมาณ ๑๐๐ หน่วยงาน

(๒) รับฟังความคิดเห็นจากคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ด้วยวิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสอบถามความคิดเห็นและการให้ความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร

ผู้เกี่ยวข้องมีความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายนี้หรือผลกระทบของกฎหมายนี้อย่างไร

ในการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จากหน่วยงานของรัฐ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง และประชาชนทั่วไป ความเห็นส่วนใหญ่เห็นว่าบทบัญญัติต่าง ๆ ในพระราชบัญญัตินี้ยังคงมีความจำเป็น มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน รวมทั้งไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ผู้เกี่ยวข้องได้มีข้อเสนอในการแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวในบางประการ เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพ มีความทันสมัยต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้เกิดความชัดเจนซึ่งข้อเสนอแก้ไขในบางเรื่อง สำนักงานฯ ได้มีการแก้ไขไปแล้วในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) (เรื่องเสร็จที่ ๑๒๐/๒๕๖๘) และสำนักงานฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีไปแล้วเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๖๘ ขั้นตอนในขณะนี้อยู่ระหว่างการเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

สรุปประเด็นสำคัญจากการรับฟังความคิดเห็นได้ ดังนี้

(๑) บทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มีการเสนอความเห็นว่าจะสมควรที่จะกำหนดโทษกรณีบุคคลไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ซึ่งในประเด็นนี้ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ไม่ได้มีบทกำหนดโทษสำหรับกรณีดังกล่าว

(๒) บทบัญญัติเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่ทำการพิจารณาทางปกครอง มีการเสนอความเห็นว่าจะสมควรจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

(๒.๑) เสนอให้แก้ไขบทบัญญัติที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และสถานภาพทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคู่สมรสให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ อย่างไรก็ดี ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ โดยเฉพาะในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่จะทำการพิจารณาทางปกครอง ไม่ปรากฏว่ามีการใช้ถ้อยคำเกี่ยวกับคู่สมรสที่เป็นการระบุเพศชายหรือเพศหญิงในกฎหมาย จึงมีความสอดคล้องกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขใหม่ให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้อยู่แล้ว

(๒.๒) ควรมีเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างชัดเจนว่ากรณีใดเป็นเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้มีการเพิ่มเติมในเรื่องสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางไว้ชัดเจนแล้วในบางประการ เช่น กำหนดหลักการให้เจ้าหน้าที่คนเดียวกันที่ทำหน้าที่พิจารณาทางปกครองในหลายขั้นตอน ไม่ถือเป็นเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง หากการพิจารณาในหลายขั้นตอนนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ในคณะกรรมการหรือองค์กรเดียวกัน ที่แบ่งหน้าที่กันปฏิบัติงานภายใต้การพิจารณาทางปกครองเดียวกันก่อนที่จะออกคำสั่งทางปกครอง หรือกรณีการกำหนดไม่ให้นำหลักการเรื่องเจ้าหน้าที่ที่จะทำการพิจารณาทางปกครองไม่ได้และเรื่องสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางมาใช้ในการใช้สิทธิเลือกหรือเลือกตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตามกฎหมาย

(๒.๓) กรณีกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองมีส่วนได้เสียหรือมีเหตุต้องห้ามมิให้ทำการพิจารณาทางปกครองตามมาตรา ๑๓ หรือมีเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางตามมาตรา ๑๖ ควรเพิ่มเติมเรื่องการคัดค้านกรรมการโดยให้

กรรมการคนหนึ่งคนใดในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองสามารถยกเหตุความไม่เป็นกลางของกรรมการอื่นที่มีส่วนได้เสียในเรื่องที่จะพิจารณาทางปกครองขึ้นได้ กล่าวคือ ให้กรรมการสามารถคัดค้านกรรมการด้วยกันเองได้ โดยให้กรรมการผู้ที่คัดค้านแถลงเหตุคัดค้าน เมื่อแถลงเหตุคัดค้านแล้ว ให้กรรมการผู้ที่ถูกคัดค้านชี้แจง จากนั้นกรรมการทั้งสองคนต้องออกจากห้องประชุมและไม่ให้นับเป็นองค์ประชุม โดยให้กรรมการที่เหลืออยู่เป็นองค์ประชุม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับมาตรการตรวจสอบความเป็นกลางของคณะกรรมการและสอดคล้องกับหลักความเป็นกลางในการพิจารณาทางปกครอง

(๒.๔) วิธีการยื่นคำคัดค้านควรให้สามารถดำเนินการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มีการแก้ไขมาตราที่เกี่ยวข้องให้รองรับการยื่นเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้แล้ว เช่น กำหนดเพิ่มบทนิยามคำว่า “เอกสาร” ให้หมายความรวมถึงเอกสารที่ทำในรูปแบบและวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และเพิ่มบทนิยามคำว่า “หนังสือ” ให้หมายความรวมถึงข้อมูลที่จัดทำขึ้นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลงด้วย

(๒.๕) ควรกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการคัดค้าน เพื่อไม่ให้เป็นเครื่องมือในการประวิงเวลา

(๓) บทบัญญัติเกี่ยวกับคู่กรณี มีการเสนอความเห็นเกี่ยวกับมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดว่าในการพิจารณาทางปกครองที่คู่กรณีต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่ คู่กรณีมีสิทธินำนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาในการพิจารณาทางปกครองได้ โดยขอให้ขยายความคำว่า “ต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่” หมายความว่าอย่างไร

(๔) บทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณา มีการเสนอความเห็นว่าจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

(๔.๑) ควรกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาเกี่ยวกับการให้โอกาสคู่กรณีได้แย้งแสดงพยานหลักฐานไว้ให้ชัดเจนว่าอย่างไรจึงจะเป็นการเหมาะสมเพียงพอ และไม่ควรมีการเรียกเอกสารซ้ำซ้อน

(๔.๒) เห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายสองฉบับบัญญัติไม่สอดคล้องกัน โดยในมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องแสวงหาหลักฐานที่จำเป็นในขณะที่พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดห้ามเจ้าหน้าที่เรียกเอกสารเพิ่มเติม

(๔.๓) ควรมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับแจ้งแปลเอกสารเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เนื่องจากมาตรา ๒๖ ได้กำหนดให้เอกสารที่สร้างขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้คู่กรณีจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีการรับรองความถูกต้องมาให้ภายในระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่กำหนด

(๕) บทบัญญัติเกี่ยวกับรูปแบบและผลของคำสั่งทางปกครอง มีการเสนอความเห็นว่าจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

(๕.๑) ควรกำหนดรูปแบบคำสั่งทางปกครองที่ออกด้วยวาจาและด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ คำสั่งทางปกครองทั่วไป รวมถึงคำสั่งทางปกครองที่เป็นโมฆะให้ชัดเจน ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้มีการเพิ่มบทนิยามคำว่า “หนังสือ” ให้หมายความรวมถึงข้อมูลที่จัดทำขึ้นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลงด้วย ซึ่งจะทำให้การออกคำสั่งทางปกครองเป็น “หนังสือ” สามารถออกด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

(๕.๒) คำสั่งทางปกครองที่มีข้อบกพร่องตามมาตรา ๔๑ ควรเพิ่มกรณีคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบที่ไม่ใช่สาระสำคัญไว้ด้วย เพื่อหน่วยงานของรัฐจะได้ไม่ต้องเริ่มกระบวนการใหม่หรือประชาชนจะไม่ต้องยื่นคำขอใหม่ในเรื่องเดิม ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การเยียวยาความบกพร่อง

ในขั้นตอน วิธีการ และรูปแบบในการทำคำสั่งทางปกครอง กำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองคำสั่งทางปกครองที่มีความบกพร่องในขั้นตอน วิธีการ และรูปแบบ หรือในเขตพื้นที่การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ซึ่งมิใช่ความบกพร่องอันเป็นสาระสำคัญ และกำหนดเรื่องการแปลงคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นคำสั่งทางปกครองอื่นที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว

(๕.๓) ควรมีการระบุให้ชัดเจนว่าหนังสือใดที่หน่วยงานของรัฐออกให้แก่ประชาชนเป็นคำสั่งทางปกครอง เพื่อให้ผู้รับคำสั่งสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้แย้งตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องและลดปัญหาการตีความ

(๕.๔) ควรมีการกำหนดรูปแบบมาตรฐานของคำสั่งทางปกครอง ที่จะให้ถือว่าเป็นการเพียงพอที่จะเข้าใจได้ เพื่อให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาไทยหรือผู้ที่ไม่สามารถอ่านออกหรือมีความบกพร่องในการได้ยินสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองได้

(๖) บทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง มีการเสนอความเห็นว่าจะสมควรจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

(๖.๑) เสนอให้ขยายระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์จากสิบห้าวัน เป็นสามสิบวัน และควรแก้ไขระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ทั้งของเจ้าหน้าที่ชั้นต้นและผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ให้ขยายออกไปได้อีก ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มีการแก้ไขระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์จากสิบห้าวัน เป็นสามสิบวัน เพื่อให้คู่กรณีมีเวลาเพียงพอในการจัดทำคำอุทธรณ์และยื่นอุทธรณ์ แต่ในส่วนของการพิจารณาอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ได้ลดระยะเวลาลงจากสามสิบวัน เป็นสิบห้าวัน เพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์ในชั้นของเจ้าหน้าที่มีความรวดเร็วมากขึ้น

(๖.๒) ควรกำหนดบทนิยามคำว่า “การอุทธรณ์” ให้ครอบคลุมถึงการร้องทุกข์และการร้องเรียนกรณีอื่น ๆ ด้วย

(๖.๓) เสนอให้มีการปรับปรุงช่องทางการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองให้เข้าถึงได้ง่ายและสะดวก หรือเพิ่มช่องทางการยื่นอุทธรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่เกี่ยวข้องให้รองรับการยื่นอุทธรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว

(๖.๔) ควรเพิ่มเติมการแจ้งสิทธิอุทธรณ์ ระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ การแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ ตลอดจนผลของการยื่นขอถอนอุทธรณ์ให้ชัดเจน

(๖.๕) ควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ประชาชนเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่คำอุทธรณ์ไม่ชัดเจนหรือไม่ถูกต้องหรือยื่นผิดหน่วยงาน

(๖.๖) ควรกำหนดขั้นตอน วิธีการ และการเริ่มนับระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ ตลอดจนผลของการไม่วินิจฉัยคำอุทธรณ์ภายในกำหนดให้ชัดเจน เช่น ผู้อุทธรณ์มีสิทธินำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองทันทีเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว หรือแก้ไขเพิ่มเติมให้การพิจารณาคำอุทธรณ์ที่ล่วงเลยระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดมีผลเป็นคำสั่งทางปกครองโดยปริยาย

(๖.๗) ควรทบทวนระบบการอุทธรณ์ เนื่องจากระบบการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นระบบการอุทธรณ์แบบสองชั้นตามกฎหมายของประเทศเยอรมนี แต่จากการบังคับใช้กฎหมายนี้มาเป็นระยะเวลานาน พบปัญหาว่าการให้โอกาสเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทบทวนคำสั่งของตนเองและเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นได้ผลน้อย แต่การพิจารณาอุทธรณ์แบบสองชั้นกลับทำให้เกิดภาระหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่มากขึ้น และทำให้เยียวยาประชาชนได้ล่าช้า จึงควรปรับปรุงกฎหมายโดยให้ใช้ระบบการพิจารณาอุทธรณ์แบบชั้นเดียว

(๖.๘) ควรแก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามกฎหมายแพ่ง มาตรา ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยกำหนดให้ในกรณีที่มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะนั้น ให้รัฐมนตรีหรือปลัดกระทรวงของหน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมายเฉพาะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ รวมทั้งแก้ไขผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามข้อ ๒ (๑๑) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐)ฯ ที่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งขัดต่อหลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๖.๙) ควรบัญญัติให้ชัดเจนว่า การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองโดยวิธีการส่งทางไปรษณีย์จะถือว่าการอุทธรณ์มีผลในวันใด

(๗) บทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง มีการเสนอความเห็นว่าจะสมควรจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

(๗.๑) ควรปรับปรุงระยะเวลาเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้ประโยชน์ให้มีความยืดหยุ่นขึ้น และอาจกำหนดไว้โดยเฉพาะสำหรับคำสั่งทางปกครองบางประเภทที่เป็นการออกใบอนุญาตที่มีผลกระทบต่อภาคธุรกิจและสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าวได้ภายในระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต

(๗.๒) ควรระบุให้ชัดเจนว่า คำสั่งแต่งตั้งข้าราชการหรือคำสั่งเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลไม่ใช่คำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ตามมาตรา ๔๙ วรรคสอง ซึ่งไม่อาจนำกำหนดระยะเวลาเพิกถอนภายในเก้าสิบวันมาใช้บังคับได้ เพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันและสอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๗.๓) กรณีตามมาตรา ๕๑ วรรคสี่ ที่ให้นำเรื่องลามิควรรได้มาใช้บังคับกับการเรียกคืนเงิน ในกรณีที่มีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองให้มีผลย้อนหลังโดยอนุโลม ให้สามารถบังคับทางปกครองได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล นอกจากนี้ ควรเรียบเรียงบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งใหม่ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้มีการแก้ไขในประเด็นการเรียกคืนเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์ ที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ไปในกรณีที่มีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองให้มียกย้อนหลัง โดยกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งทางปกครองเพื่อเรียกเงินคืนไปพร้อมกับคำสั่งเพิกถอน

(๗.๔) ควรมีเกณฑ์กำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคำสั่งทางปกครองที่ให้ประโยชน์และที่สร้างภาระ และกำหนดแนวทางในการพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างหลักความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับคำสั่งทางปกครองกับหลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะของคำสั่ง

(๘) บทบัญญัติเกี่ยวกับการขอให้พิจารณาใหม่ มีการเสนอความเห็นว่าจะสมควรจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

(๘.๑) ควรกำหนดบทนิยามที่ชัดเจนว่า คำสั่งในกระบวนการพิจารณาใหม่เป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ โดยควรกำหนดไม่ให้มีการอุทธรณ์อีกต่อไปเพราะทำให้กระบวนการล่าช้า แต่ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้โดยตรง

(๘.๒) ควรขยายความคำว่า “พยานหลักฐานใหม่” ให้ชัดเจน

(๘.๓) เสนอขยายเวลายื่นคำขอให้พิจารณาใหม่เป็นหนึ่งปี ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้มีการแก้ไขให้การยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ผู้นั้นได้รู้ถึงเหตุซึ่งอาจขอให้พิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่คู่กรณีได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง

(๙) บทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครอง มีการเสนอความเห็นว่าจะปรับปรุง บทบัญญัติ ดังนี้

(๙.๑) เจ้าหน้าที่อาจยังไม่มีความพร้อมในการเป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง แม้จะผ่านการอบรมมาแล้ว ก็อาจยังมีปัญหาขัดข้องในการปฏิบัติงาน เนื่องจากขาดความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ รวมทั้งบุคคลภายนอกยังไม่เข้าใจว่าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้เพียงใด ควรกำหนดให้ชัดเจนว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการบังคับทางปกครองได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับทางปกครองอีก และคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองควรออกคำแนะนำหรือแนวทางปฏิบัติแก่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลด้วย ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงอาจต้องมีการจัดสรรค่าตอบแทนให้เหมาะสมและเป็นธรรม

(๙.๒) ควรแก้ไขมาตรา ๖๓/๑๕ โดยให้ในกรณีที่มีการออกคำสั่งทางปกครองที่ให้ชำระเงิน ไม่ว่าคำสั่งนั้นจะเป็นที่สุดแล้วหรือไม่ หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งประสงค์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ดำเนินการบังคับทางปกครอง ให้ยื่นคำขอต่อศาลเพื่อออกหมายบังคับคดีได้ ขณะที่บางหน่วยงานเสนอว่า ควรแก้ไขให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่ให้ชำระเงินทั้งหมด ส่วนการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่ให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ยังคงให้เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่บังคับทางปกครองต่อไปได้

(๙.๓) ควรกำหนดแนวทางหรือขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครองและกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้ด้วย ทั้งนี้ โดยให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองรายงานผลการใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อกระทรวงการคลังเป็นระยะ

(๙.๔) ควรมีบทบัญญัติรองรับให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์มีดุลพินิจให้ทุเลาการบังคับทางปกครองจนกว่าคำสั่งที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดได้ และเพิ่มความชัดเจนในกรณีมีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินในภายหลังว่าหากมีการยึด อายัด และขายทอดตลาดไปแล้ว จะต้องดำเนินการอย่างไร

(๙.๕) ในการกำหนดเพดานค่าปรับบังคับการตามมาตรา ๖๓/๒๑ (๒) ควรคำนึงถึงประสิทธิภาพของการบังคับทางปกครองด้วยโดยค่าปรับไม่ควรน้อยกว่าประโยชน์ที่ผู้รับคำสั่งได้รับจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

(๑๐) บทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาและอายุความ มีการเสนอความเห็นว่าจะควรมีการอธิบายคำว่า “พฤติการณ์ที่จำเป็น” ในการขยายระยะเวลาการดำเนินการตามมาตรา ๖๖ ให้ชัดเจน

(๑๑) บทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้ง มีการเสนอความเห็นว่าจะควรให้นำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น อีเมล เว็บไซต์ รวมทั้งเพิ่มทางเลือกในการแจ้งกรณีมีผู้รับคำสั่งหลายรายหรือไม่ทราบภูมิลำเนา และการแจ้งคำสั่งในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และบัญญัติผลทางกฎหมายของการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจน ตลอดจนควรมีช่องทางในการติดตามสถานะการพิจารณาหรือผลการออกคำสั่งทางปกครองผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้มีการกำหนดเพิ่มเติมให้การทำคำสั่งทางปกครองตามคำขอของบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือกรณีอื่นที่ผู้รับได้แสดงความจำนงค์ให้แจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ การแจ้งคำสั่งทางปกครองอาจกระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และการแจ้งคำสั่งทางปกครองทั่วไปที่เป็นหนังสืออาจกระทำโดยวิธีการประกาศ

หรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือระบบหรือวิธีการอื่นใด ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ โดยสะดวก

(๑๒) บทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง มีการเสนอความเห็นที่สมควรจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

(๑๒.๑) ควรเพิ่มบทบัญญัติให้คณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้แม้จะยังสรรหาองค์ประกอบไม่ครบ เช่น ให้ทำหน้าที่ได้เมื่อสรรหากรรมการได้ถึง ๔ ส่วน ใน ๕ ส่วน เนื่องจากในบางกรณีไม่สามารถสรรหากรรมการดำเนินการให้ครบองค์ประกอบได้ ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนงานตามอำนาจหน้าที่ได้ รวมถึงควรเพิ่มเติมบทบัญญัติโดยกำหนดว่า เมื่อกรรมการครบวาระการดำรงตำแหน่งแล้ว ผู้มีอำนาจแต่งตั้งจะต้องเร่งรัดการแต่งตั้งกรรมการชุดใหม่ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ หรือจะต้องแต่งตั้งให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาเร่งรัดที่กำหนดไว้

(๑๒.๒) ควรแก้ไขบทบัญญัติเรื่ององค์ประชุมตามมาตรา ๗๙ วรรคสอง ให้รองรับกรณีที่มีการมาประชุมไม่ครบตั้งแต่ต้นด้วย เนื่องจากมีการตีความว่ากรณีที่เลื่อนการพิจารณาเพราะเหตุที่ไม่ครบองค์ประชุม โดยให้การนัดการประชุมในครั้งหลังมีองค์ประชุมเพียงไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดนั้นจะต้องเป็นกรณีที่กรรมการมาครบองค์ประชุมตั้งแต่ต้นเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำมาใช้กับการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองได้อย่างทันท่วงทีในบางกรณีที่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับองค์ประชุม

(๑๒.๓) ควรบัญญัติผลทางกฎหมายของการงดออกเสียงให้ชัดเจน

(๑๒.๔) ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทมีสถานะทางกฎหมายอย่างไร เป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ เนื่องจากเกิดความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำคำวินิจฉัยว่าจะต้องนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มาใช้ด้วยหรือไม่

(๑๒.๕) ควรแยกบทบัญญัติสำหรับคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองและคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทออกจากกันให้ชัดเจน ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้มีการแยกบทบัญญัติในส่วนของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทออกจากคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองในชั้นต้นแล้ว

(๑๒.๖) ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้เกิดความชัดเจน ในประเด็นนี้ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้มีการแก้ไขโดยรองรับให้การประชุมของคณะกรรมการนอกจากจะจัดในสถานที่จัดประชุมแล้ว จะกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

ทั้งนี้ สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่มโดยละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ

๒๐. ได้นำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของกฎหมายฉบับนี้ (ถ้ามี) มาประกอบการพิจารณาด้วยแล้วหรือไม่

ไม่ได้นำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาประกอบการพิจารณา เนื่องจากพระราชบัญญัติดังกล่าวประกาศใช้ก่อนที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ จะมีผลใช้บังคับ จึงไม่ได้มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๒๑. หน่วยงานได้

๒๑.๑ ออกกฎหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายหรือได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

สำนักงานฯ ได้ออกกฎและดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว

๒๑.๒ ดำเนินการอื่นเพื่อปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

(๑) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เพื่อดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แล้ว โดยสำนักงานฯ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการฯ

(๒) สำนักงานฯ มีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้บังคับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

(๓) สำนักงานฯ มีการจัดการอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ใช้บังคับกฎหมาย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และสามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างถูกต้อง

๒๒. ผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย

๒๒.๑ กฎหมายนี้มีการบังคับใช้หรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ตรารึขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีการใช้บังคับมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๐ โดยเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติราชการ เพื่อยกระดับมาตรฐานวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในประเทศไทยให้มีมาตรฐานสูงขึ้น อันจะทำให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ เพื่อสร้างหลักประกันให้เกิดความเป็นธรรมและสร้างความเชื่อมั่นในระบบราชการให้กับประชาชน

พระราชบัญญัตินี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจัดทำคำสั่งทางปกครองและการบังคับทางปกครองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ตามลำดับ นอกจากนี้ ได้มีการออกกฎหมายลำดับรองที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้อีกหลายฉบับ เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติให้การบังคับการตามกฎหมายเกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งในพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้มี “คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง” เพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแล ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

๒๒.๒ หากมีการบังคับใช้ เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

โดยที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เป็นกฎหมายกลางที่ตรารึขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อให้การดำเนินงานทางปกครองเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ตลอดจนเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ จึงสามารถประเมินผลสำเร็จตามเป้าหมายต่าง ๆ ได้ดังนี้

(๑) การสร้างมาตรฐานกลางในการปฏิบัติราชการ กฎหมายนี้ได้สร้างบรรทัดฐานและขั้นตอนการดำเนินงานทางปกครองที่ชัดเจน เช่น กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการออกคำสั่งทางปกครอง

ซึ่งเป็นคำสั่งที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคลผู้รับคำสั่ง ทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ มีความชัดเจน เป็นระบบ และอำนวยความสะดวกเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

(๒) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กฎหมายนี้ได้กำหนดสิทธิของคู่กรณี ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองไว้อย่างชัดเจน เช่น สิทธิในการรับทราบข้อเท็จจริง สิทธิในการโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐาน สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ซึ่งเป็นการยกระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการกระทำทางปกครอง

(๓) การสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ให้เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐ การกำหนดให้คำสั่งทางปกครองต้องจัดให้มีเหตุผล โดยระบุข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและข้อกฎหมายที่อ้างอิง ตลอดจนข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่ง และสามารถตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งที่กระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของตนได้

(๔) การลดโอกาสการทุจริตและประพฤติมิชอบ การกำหนดให้กระบวนการพิจารณาต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่ชัดเจนและการให้เหตุผลประกอบคำสั่ง ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความโปร่งใสเพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ต้องแสดงเหตุผลในการตัดสินใจอย่างเปิดเผย ย่อมทำให้การใช้อำนาจโดยมิชอบหรือการเรียกรับผลประโยชน์กระทำไม่ได้โดยยาก นอกจากนี้ ยังมีการบังคับใช้หลักความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาทางปกครอง (มาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๖) ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนได้เสียในกรณีต่าง ๆ หรือที่มีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง เป็นผู้พิจารณาทางปกครองในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยประกันความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่

๒๒.๓ ประชาชนมีภาระหรือรัฐมีต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

ภาระของประชาชน สรุปได้ดังนี้

(๑) ภาระด้านกระบวนการและความซับซ้อน ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย และการติดต่อกับภาครัฐ ตลอดจนการปฏิบัติตามกระบวนการที่ภาครัฐกำหนด เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับประชาชนทั่วไป ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และขั้นตอนที่ถูกต้องตามกฎหมายซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ทำให้อาจเกิดการดำเนินการที่ผิดพลาดได้

(๒) ภาระในการจัดเตรียมเอกสารและปฏิบัติตามขั้นตอน ในการยื่นคำขอเพื่อให้เจ้าหน้าที่จัดทำคำสั่งทางปกครองหรือการอุทธรณ์ ประชาชนจำเป็นต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจก่อให้เกิดต้นทุนทั้งในด้านเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

(๓) ภาระในการติดตามกระบวนการ ขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น การให้สิทธิคู่กรณีโต้แย้ง การพิจารณาอุทธรณ์ อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นไปอย่างล่าช้า ทำให้ประชาชนต้องเสียเวลาและทรัพยากรในการติดตามเรื่อง อย่างไรก็ตาม ในเรื่องดังกล่าวได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหา โดยกำหนดกรอบระยะเวลาในการออกคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือของเจ้าหน้าที่ไว้ในมาตรา ๓๙/๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ หรือการกำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคำอุทธรณ์และการแจ้งผลต่อผู้อุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ รวมทั้งได้มีการเสนอแก้ไขระยะเวลาในการพิจารณาคำอุทธรณ์ของ

เจ้าหน้าที่ให้รวดเร็วยิ่งขึ้นไปอีกตามร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) (เรื่องเสร็จที่ ๑๒๐/๒๕๖๘)

ต้นทุนของรัฐ สรุปได้ดังนี้

(๑) **ต้นทุนด้านบุคลากร** รัฐต้องจัดสรรบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ในกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ เจ้าหน้าที่ผู้จัดทำคำสั่งทางปกครอง เจ้าหน้าที่ในกระบวนการบังคับทางปกครอง

(๒) **ต้นทุนในการบริหารจัดการ** ภาระงานที่เพิ่มขึ้นภายใต้การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และกรอบระยะเวลาดำเนินการที่กฎหมายกำหนด เช่น การออกคำสั่งทางปกครอง การจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น การแจ้ง การพิจารณาอุทธรณ์ การขอให้พิจารณาใหม่ การใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องที่หน่วยงานภาครัฐต้องบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) **ต้นทุนในการฝึกอบรม** เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เป็นอย่างดีและสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้โดยถูกต้อง รัฐจำเป็นต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการสร้างและฝึกอบรมบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น เจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง ซึ่งถือเป็นต้นทุนที่สำคัญของภาครัฐ

(๔) **ต้นทุนด้านความเสี่ยงทางกฎหมายและความรับผิด** เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเสี่ยงที่จะถูกฟ้องคดีต่อศาลปกครองในการดำเนินงานทางปกครองต่าง ๆ ซึ่งเมื่อมีการฟ้องคดี หน่วยงานของรัฐย่อมต้องใช้ทรัพยากรและบุคลากร รวมทั้งใช้ระยะเวลาที่ยาวนานในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมข้อมูล การให้การในชั้นศาล และการดำเนินกระบวนการทางศาลจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

๒๒.๔ เกิดผลที่ไม่ได้คาดคิดหรือไม่พึงประสงค์หรือไม่

ไม่มี

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาจากภาระหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย อาจกล่าวได้ว่ามีความท้าทายบางประการที่อาจไม่พึงประสงค์ เช่น การที่กระบวนการตามกฎหมายอาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการประวิงเวลาหรือการเกิดข้อพิพาททางกฎหมายจากการตีความบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจน ซึ่งนำไปสู่ข้อโต้แย้ง ทำให้มีปริมาณคดีในศาลปกครองที่เพิ่มมากขึ้น

๒๓. กฎหมายนี้คุ้มค่าหรือได้สัดส่วนเมื่อเทียบประโยชน์ที่ได้รับกับภาระของประชาชนและทรัพยากรที่ใช้ในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการมีพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างหลักนิติธรรม (Rule of Law) ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเป็นกฎหมายกลางในการใช้อำนาจรัฐที่นำหลักนิติธรรมมาสู่ฝ่ายปกครอง (Judicialization of Administration) แล้วเห็นได้ว่า กฎหมายนี้มีความคุ้มค่าและได้สัดส่วน ซึ่งเมื่อเทียบกับภาระและต้นทุนที่เกิดขึ้น นับได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์และประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน กล่าวคือ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ มีส่วนสำคัญในการยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติราชการ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การลดและป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึงลดโอกาสในการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ อันจะช่วยสร้างความโปร่งใส ส่งเสริมธรรมาภิบาล และสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบราชการของไทย

๒๔. สมควรยกเลิก แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายหรือกฎหมายหรือไม่ อย่างไร

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกฎหมายกลางในการวางหลักของการออกคำสั่งทางปกครอง โดยการนำหลักนิติธรรมมาสู่ฝ่ายปกครอง (Judicialization of Administration) มาใช้ ทำให้การพิจารณาของฝ่ายปกครองมีความยุติธรรม ช่วยสร้างความโปร่งใสหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชน จึงเป็นกฎหมายที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในระบบกฎหมายของประเทศไทย แต่เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาแล้วสองครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ และ พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่บทบัญญัติในบางเรื่องอาจยังมีความไม่ชัดเจนและเป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการบังคับใช้ จึงเห็นสมควรที่จะต้องมีการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ให้มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้กฎหมายมีประสิทธิภาพ มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และไม่ใช่อุปสรรคหรือเป็นภาระแก่ประชาชน โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดำเนินการเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัตินี้แล้วในหลายประเด็น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เช่น

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายกรณีที่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์หรือโต้แย้งไว้แล้ว โดยให้รวมถึงกรณีของกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายด้วยเพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกรณีการเพิ่มบทนิยามคำว่า “เอกสาร” ให้หมายความรวมถึงเอกสารที่ทำในรูปแบบและวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ และบทนิยามคำว่า “หนังสือ” ให้หมายความรวมถึงข้อมูลที่จัดทำขึ้นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้ โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งเพิ่มบทบัญญัติให้การดำเนินการใด ๆ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การยื่นคำขอหรือการแจ้งคำสั่ง รวมทั้งการยื่นเอกสารต่าง ๆ สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

(๓) แก้ไขบทบัญญัติเรื่องความเป็นกลางในการพิจารณาทางปกครองของเจ้าหน้าที่ กำหนดสิทธิในการได้รับเงินเดือนและผลประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีเหตุบกพร่องในการดำรงตำแหน่ง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครองและแนวทางการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อลดปัญหาการตีความในเรื่องนี้

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การรับฟังคู่กรณี โดยให้เจ้าหน้าที่รับฟังคู่กรณีก่อนออกคำสั่งทางปกครองที่ปฏิเสธการก่อตั้งสิทธิ เพื่อให้ความเป็นธรรมและให้โอกาสแก่ผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการออกคำสั่งทางปกครองให้มากขึ้น

(๕) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การเยียวยาความบกพร่องในขั้นตอน วิธีการ และรูปแบบในการทำคำสั่งทางปกครอง รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองคำสั่งทางปกครองที่มีความบกพร่องในขั้นตอน วิธีการ และรูปแบบ หรือในเขตพื้นที่การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีข้อความบกพร่องอันเป็นสาระสำคัญ และกำหนดการแปลงคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นคำสั่งทางปกครองอื่นที่ชอบด้วยกฎหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับโมฆะกรรมของคำสั่งทางปกครองเพื่อนำมาใช้กับคำสั่งทางปกครองที่มีความผิดพลาดอย่างร้ายแรงและขัดแย้งที่สมควรจะต้องให้ไม่มีผลทางกฎหมายมาตั้งแต่นั้น

(๗) แก้ไขเพิ่มเติมและกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองให้มีความชัดเจน และรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการแก้ไขระยะเวลาการยื่นอุทธรณ์จากสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง เป็นสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งทางปกครอง เพื่อให้คู่กรณีมีเวลาเพียงพอ ในการจัดทำคำอุทธรณ์และการยื่นอุทธรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า การกำหนดระยะเวลาในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองไว้สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง เป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป อาจทำให้เสียสิทธิอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองและส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิทางศาล และมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ ให้มีความเหมาะสม รวมทั้งได้แก้ไขระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ในชั้นของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองจากสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์ เป็นสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำอุทธรณ์ เพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์ในชั้นของเจ้าหน้าที่มีความรวดเร็วมากขึ้น

(๘) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง การขอให้พิจารณาคำสั่งทางปกครองใหม่ และการบังคับทางปกครองให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

(๙) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง โดยกำหนดการดำเนินงานของคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองในขั้นต้นและกำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้กับคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทเป็นการเฉพาะ

(๑๐) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการออกกฎเพื่อบริหารจัดการองค์กรและการจัดทำบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากกฎหมายลำดับรองหรืออนุบัญญัติที่ออกเพื่อกำหนดรายละเอียด ในการใช้บังคับกฎหมายแม่บท โดยหัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจทั่วไปในการออกกฎได้โดยไม่ต้องมี บทบัญญัติกฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้ง เพราะเป็นเรื่องจำเป็นแก่การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานขององค์กรและการจัดทำบริการสาธารณะให้มีความต่อเนื่อง

ทั้งนี้ ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่คณะกรรมการ กฎฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาเสร็จแล้ว (เรื่องเสร็จที่ ๑๒๐/๒๕๖๘) อยู่ระหว่างการเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณา และโดยที่ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างกฎหมายที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา ระบบราชการและการคุ้มครองสิทธิของประชาชน สำนักงานฯ จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ให้เร่งรัดให้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อรัฐสภา เพื่อผลักดันให้มีการตราเป็นกฎหมาย และประกาศใช้โดยเร็ว

๒๕. สมควรดำเนินการอื่นเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมีข้อเสนออื่นหรือไม่ อย่างไร

๒๕.๑ ประเด็นเกี่ยวกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

เห็นควรจัดทำ ปรับปรุง และเผยแพร่คู่มือหรือแนวทางปฏิบัติเพื่ออธิบายหลักเกณฑ์ การพิจารณาหรือความหมายของถ้อยคำในบทบัญญัติที่อาจไม่ชัดเจนหรือมีปัญหาในการตีความ รวมทั้งจัดให้มีการรวบรวมและเผยแพร่แนวทางการให้ความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง และคำพิพากษาของศาลปกครอง ตลอดจนองค์กรทางกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็น แหล่งข้อมูลในการศึกษาและค้นคว้าให้กับประชาชนและหน่วยงานของรัฐ และเป็นฐานข้อมูลเพื่อนำไป ประกอบการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายต่อไป

๒๕.๒ ประเด็นเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านกฎหมายปกครอง

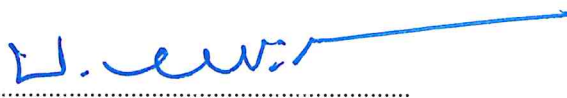
(๑) กรณีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เห็นควรจัดให้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ให้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหรือมีส่วนสัมพันธ์กับกระบวนการออกคำสั่งทางปกครองอย่างต่อเนื่อง

(๒) กรณีประชาชน เห็นควรที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะได้จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและประโยชน์ของประชาชนตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการติดต่อกับหน่วยงานราชการได้อย่างถูกต้อง และเผยแพร่ความรู้ต่อไปได้ นอกจากนี้ เพื่อให้การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การจัดกิจกรรมดังกล่าวไว้ในแผนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องและจัดให้มีการประชาสัมพันธ์มากขึ้น เช่น ผ่านสื่อมวลชนหรืออินเทอร์เน็ต

(๓) กรณีสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นควรจัดให้มีการรวบรวมและปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายมหาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เป็นปัจจุบัน โดยอาจจัดทำดัชนีค้นเรื่อง มีการแยกหมวดหมู่ที่ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการสืบค้นฐานข้อมูล สามารถนำไปใช้ในการอ้างอิง ศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักกฎหมายปกครองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สำนักงานฯ เป็นองค์กรสำคัญในด้านแหล่งที่มาของข้อมูลทางวิชาการด้านกฎหมายปกครองและกฎหมายมหาชนต่อไป นอกจากนี้ เห็นควรจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรของสำนักงานฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว อันจะส่งผลต่อการส่งเสริมให้สำนักงานฯ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางด้านกฎหมายและทำให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เห็นควรจัดให้มีการอบรมบุคลากรของสำนักงานฯ เพื่อเป็นวิทยากรออกไปเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ตามที่หน่วยงานของรัฐร้องขอ เพื่อสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้แก่หน่วยงานของรัฐให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นายปรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

๒๒ กันยายน ๒๕๖๘

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นายจุมพล นิตธีธรากร

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖ - ๙ ต่อ ๑๐๐๘

อีเมล saraban@ocs.go.th

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายผู้ตอบแบบรับฟังความคิดเห็น

- ๑) หน่วยงานของรัฐผู้ตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านการส่งหนังสือสอบถามเพื่อตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ รวม ๑๐๐ หน่วยงาน
- ๒) ประชาชน ตอบแบบรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th) รวม ๓๔ คน

๑. หมวด ๑ คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

๑.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็นในหมวดนี้ (เฉพาะจากหน่วยงานของรัฐ)

- เห็นว่า คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน
เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒
- เห็นว่า ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการตามหน้าที่และอำนาจในความรับผิดชอบของหน่วยงาน
เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๔

๑.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

- คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากมีหน้าที่และอำนาจในการสอดส่องดูแล ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่หน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เพื่อให้การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองเป็นไปอย่างถูกต้อง (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)
- คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมีอำนาจหน้าที่เรียกให้เจ้าหน้าที่หรือบุคคลมาชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็น ควรเพิ่มบทลงโทษแก่เจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการฯ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน)

๒. หมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง

๒.๑ ส่วนที่ ๑ เจ้าหน้าที่

๒.๑.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๒.๑.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๒ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๑ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๙

- เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เห็นด้วย ร้อยละ ๑๒ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๘

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๒

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

๒.๑.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗.๐๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒.๙๔

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๒๐.๕๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๙.๔๑

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑.๘๒

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๒๐.๕๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๙.๔๑

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๓.๗๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๖.๒๕

๒.๑.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นเจ้าหน้าที่

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- เหตุต้องห้ามมิให้เจ้าหน้าที่พิจารณาทางปกครองตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๗ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ไม่เหมาะสมกับกรณีคำสั่งทางปกครองที่มีคู่กรณีหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น การออกคำสั่งทางปกครองของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินหรือธุรกิจระบบการชำระเงิน ซึ่งมีผู้อยู่ภายใต้บังคับของคำสั่งหรือจะได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครองดังกล่าวค่อนข้างกว้าง เช่น นิติบุคคล กรรมการผู้จัดการและผู้มีอำนาจในการจัดการ รวมถึงผู้ถือหุ้น จึงควรมีหลักเกณฑ์เฉพาะเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองในลักษณะดังกล่าว เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคในการจัดหาเจ้าหน้าที่เพื่อทำหน้าที่พิจารณาทางปกครองให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายเฉพาะ (ธนาคารแห่งประเทศไทย)

- วิธีการคัดค้านเจ้าหน้าที่หรือกรรมการเพราะเหตุความไม่เป็นกลาง สมควรเพิ่มช่องทางการยื่นหนังสือคัดค้านตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ โดยให้คู่กรณีสามารถส่งหนังสือคัดค้านผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ (สำนักงาน ก.พ. สำนักงบประมาณ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย)

- วิธีการคัดค้านเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ ซึ่งข้อ ๓ และข้อ ๔ กำหนดให้ผู้ยื่นหนังสือคัดค้านสามารถยื่นหนังสือต่อเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งคนใดในหน่วยงาน

ของเจ้าหน้าที่ที่จะคัดค้านหรือส่งหนังสือคัดค้านทางไปรษณีย์ตอบรับถึงเจ้าหน้าที่คนหนึ่งคนใด ในหน่วยงานของเจ้าหน้าที่นั้น และกำหนดให้ผู้รับหนังสือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ซึ่งถูกคัดค้านทราบ โดยไม่ชักช้า อาจมีความไม่เหมาะสม หากผู้รับหนังสือไม่ได้ดำเนินการดังกล่าว เจ้าหน้าที่ที่ถูกคัดค้าน จะไม่อาจทราบการคัดค้านนั้นและไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครองฯ กำหนด นอกจากนี้ กรณีการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่ถูกคัดค้าน ตามที่ข้อ ๗ (๑) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่ซึ่งถูกคัดค้านได้รับหนังสือ คัดค้านแล้ว ให้หยุดการพิจารณาเรื่องนั้นไว้ก่อนนั้น เห็นว่า ควรให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ถูกคัดค้าน พิจารณาเหตุที่ตนถูกคัดค้าน หากไม่เห็นด้วย ให้สามารถพิจารณาทางปกครองต่อไปได้ เพื่อไม่ให้เกิด ความล่าช้าในการออกคำสั่ง (กรมพัฒนารัฐกิจการค้า)

- ควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่ากรณีใดที่ถือได้ว่าเป็นเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรง อันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางตามมาตรา ๑๖ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีแนวทางในการ พิจารณาที่ชัดเจน (กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม)

- ควรมีบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักความเป็นกลางในกรณีเจ้าหน้าที่คนเดียวต้องปฏิบัติหน้าที่หลายตำแหน่งในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางปกครอง เช่น กรณีเจ้าหน้าที่คนเดียวปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นและเป็นคณะกรรมการ สอบสวนความผิดทางวินัย เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

- ควรมีกรอบระยะเวลาและเงื่อนไขในการคัดค้านเจ้าหน้าที่ที่ชัดเจน เพราะคู่มืออาจใช้เป็นเครื่องมือในการประวิงเวลาเพื่อยุบยั้งการพิจารณาคำสั่งทางปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน)

ความคิดเห็นของประชาชน

- ควรพิจารณาทบทวนกรณีที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดสิทธิหน้าที่ สถานภาพ ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสามี ภริยา หรือคู่สมรส เพื่อยุบยั้งสิทธิหน้าที่ของคู่สมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖๘ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๖๗ ซึ่งมีหลักการกำหนดให้บุคคล สองคนไม่ว่าเพศใดสามารถทำการหมั้นหรือสมรสกันได้

๒.๒ ส่วนที่ ๒ คู่มือ

๒.๒.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๒.๒.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการ ของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของ ประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๑

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่ม ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

๒.๒.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๐๓

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๗.๖๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๒.๓๕

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔.๑๒ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๕.๘๘

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๒๐.๕๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๙.๔๑

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๘๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๑๒

๒.๒.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นคุณ

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

-ไม่มี-

ความคิดเห็นของประชาชน

- ควรมีการขยายความกรณี “คู่มือต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าหน้าที่” ตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง

๒.๓ ส่วนที่ ๓ การพิจารณา

๒.๓.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๒.๓.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๑

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

๒.๓.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗.๐๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒.๙๔

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๗.๖๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๒.๓๕

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗.๐๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒.๙๔

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๒๐.๕๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๙.๔๑

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๘๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๑๒

๒.๓.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นการพิจารณา

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- กรณีที่มาตรา ๓๐ บัญญัติหลักการรับฟังคู่กรณี โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนในการพิจารณาทางปกครองนั้น ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการที่ชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีเกณฑ์ในการพิจารณาว่าอย่างไรจึงเป็นการเหมาะสมเพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

- การยื่นคำขอและตรวจสอบคำขอตามมาตรา ๒๗ เจ้าหน้าที่ไม่ควรเรียกเอกสารพื้นฐานที่หน่วยงานของรัฐออกให้ เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาสูติบัตร เพื่อประกอบการยื่นคำขออีก เนื่องจากจะเป็นการสร้างภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นและไม่มีเหตุผลอันสมควร และในกรณีที่ประชาชนยื่นคำขอโดยผิดพลาดต่อหน่วยงานที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้หน่วยงานที่รับคำขอมิหน้าที่ส่งเอกสารให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อไปทันที โดยไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งปฏิเสธหรือไม่รับคำขอที่ยื่นโดยผิดพลาดนั้น เพื่อมิให้เกิดความล่าช้าและเป็นการแก้ไขบรรเทาทุกข์ของประชาชนได้อย่างทันท่วงที (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

- บทบัญญัติของกฎหมายมีความไม่สอดคล้องกัน ระหว่างมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องแสวงหาพยานหลักฐานที่เห็นว่าจำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อใช้พิจารณาในการออกคำสั่งทางปกครอง และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่กำหนดห้ามเจ้าหน้าที่เรียกเอกสารเพิ่มเติมเมื่อได้รับคำขอแล้ว ทำให้เจ้าหน้าที่พิจารณาเพียงคำขอและเอกสารประกอบคำขอเท่านั้น ไม่ดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพราะเกรงว่าจะฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการฯ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า)

ความคิดเห็นของประชาชน

- เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนผู้ติดต่อราชการ ในกรณีที่จำเป็นต้องแปลเอกสารเป็นภาษาไทย ควรมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่รับจ้างแปลเอกสารซึ่งมีการรับรองมาตรฐาน

๒.๔ ส่วนที่ ๔ รูปแบบและผลของคำสั่งทางปกครอง

๒.๔.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๒.๔.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓
- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๒
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๔
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔
- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๔

๒.๔.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๐๓
- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๘.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๑.๘๒
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๑.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘.๘๒
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐๐
- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๑.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘.๘๒

๒.๔.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นรูปแบบและผลของคำสั่งทางปกครอง

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- คำสั่งทางปกครองด้วยวาจาหรือรูปแบบอื่นที่มีได้ทำเป็นหนังสือ ควรมีบทบัญญัติกำหนดให้เจ้าหน้าที่จัดทำบันทึกคำสั่งทางปกครองด้วยวาจาไว้เป็นหลักฐานในทุกกรณีเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการในการพิจารณาแล้ว (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย)

- คำสั่งทางปกครองที่มีข้อบกพร่องอันไม่เป็นเหตุให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่สมบูรณ์ตามมาตรา ๔๑ ควรเพิ่มกรณีคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบที่ไม่ใช่สาระสำคัญไว้ด้วย เพื่อหน่วยงานของรัฐจะได้ไม่ต้องเริ่มกระบวนการใหม่หรือประชาชนจะไม่ต้องยื่นคำขอใหม่ในเรื่องเดิม (กรมการค้าต่างประเทศ)

- ข้อยกเว้นของการจัดให้มีเหตุผลในคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๓๗ วรรคสาม (๔) สำหรับการออกคำสั่งทางปกครองด้วยวาจาหรือเป็นกรณีเร่งด่วน มีข้อยกเว้นอีกว่าหากผู้อยู่ในบังคับของคำสั่งนั้นร้องขอต้องให้เหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษรในเวลาอันควรเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ในการให้เหตุผลประกอบการยืนยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า)

- บทบัญญัติมาตรา ๓๔ ควรเพิ่มรูปแบบของคำสั่งทางปกครองที่ออกด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งให้คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบ การลงทะเบียนเพื่อเข้าใช้งาน การแจ้ง และผลของการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

นอกจากนี้ ควรกำหนดให้ระบุไว้ในหนังสือที่หน่วยงานของรัฐแจ้งแก่คู่กรณีให้ชัดเจนด้วยว่า หนังสือที่ออกให้แก่คู่กรณีเป็น “คำสั่งทางปกครอง” เพื่อให้คู่กรณีทราบว่าตนได้รับคำสั่งทางปกครองและสามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง และแก้ไขปัญหาการตีความผลในทางกฎหมายของหนังสือดังกล่าว (**สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา**)

- ควรมีบทบัญญัติกำหนดลักษณะของ “คำสั่งทางปกครองทั่วไป” ไว้ให้ชัดเจน เนื่องจากคำสั่งทางปกครองทั่วไปมีขั้นตอนในการออกคำสั่งที่แตกต่างออกไป เช่น ไม่ต้องรับฟังคู่กรณีก่อนออกคำสั่ง ไม่ต้องแจ้งสิทธิอุทธรณ์ (**สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน และการประปานครหลวง**)

- ควรมีบทบัญญัติเรื่อง “คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่มีลักษณะผิดพลาดอย่างชัดแจ้งและร้ายแรง” หรือ “คำสั่งทางปกครองที่เป็นโมฆะ” ไว้ด้วย (**สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน**)

ความคิดเห็นของประชาชน

- กรณีออกคำสั่งทางปกครองด้วยวาจาแก่ผู้ที่ไม่สามารถเข้าใจภาษาไทย หรือออกคำสั่งทางปกครองแก่ผู้ที่ไม่สามารถอ่านออกหรือไม่สามารถได้ยิน อาจทำให้มีปัญหาในการออกคำสั่งทางปกครองให้บุคคลดังกล่าวเข้าใจและในการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง เห็นควรกำหนดรูปแบบมาตรฐานของคำสั่งทางปกครองที่จะให้ถือว่าเป็นการเพียงพอที่จะเข้าใจได้

๒.๕ ส่วนที่ ๕ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง

๒.๕.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๒.๕.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๑ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๕

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๑ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๒

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๖

๒.๕.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗.๐๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒.๖๔

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๘.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๑.๘๒
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔.๑๒ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๕.๘๘
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๑๗.๖๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๒.๓๕
- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๓.๗๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๖.๒๕

๒.๕.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นการอุดหนุนคำสั่งทางปกครอง

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- ควรกำหนดบทนิยามคำว่า “การอุดหนุน” พร้อมทั้งยกตัวอย่างให้ครอบคลุมถึงการร้องทุกข์และการร้องเรียนกรณีอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)
- ควรแก้ไขระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองโดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง เป็นสามสิบวัน เนื่องจากระยะเวลาสิบห้าวันเป็นระยะเวลาที่สั้น ไม่เพียงพอต่อการรวบรวมข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานของผู้อุทธรณ์ ประกอบกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองเป็นเงื่อนไขแห่งการฟ้องคดี (ระบบการอุทธรณ์บังคับ) อีกทั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับกำหนดเวลาในการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งต่อศาลยุติธรรมก็กำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่มีคำพิพากษา จึงควรแก้ไขให้เท่ากันเพื่อเป็นการประกันสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน และเป็นการสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของศาลรัฐธรรมนูญตามคำวินิจฉัย ที่ ๒๑/๒๕๖๔ (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรมสรรพสามิต กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานศาลปกครอง และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค)
- ควรแก้ไขระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง จากที่กำหนดให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ซึ่งหากมีเหตุจำเป็นให้ขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ออกไปได้ไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว เห็นควรกำหนดให้ขยายระยะเวลาเพิ่มได้อีก เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมประกอบการพิจารณาของผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค)
- ควรกำหนดให้สามารถขยายระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ในทำนองเดียวกันกับการขยายระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ของผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง (กรมสรรพสามิต และกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่)
- ควรเพิ่มช่องทางในการยื่นอุทธรณ์ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและอำนวยความสะดวกให้กับคู่กรณีให้มากยิ่งขึ้น (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)

- กรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองหรือผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์มิได้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ไม่ได้กำหนดผลไว้ ผู้ยื่นอุทธรณ์จึงไม่อาจทราบระยะเวลาอันสมควรเพื่อที่จะดำเนินการฟ้องคดีปกครองตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อไปได้ ดังนั้น ควรกำหนดผลทางกฎหมายของการที่ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ไม่ได้สั่งการภายในเวลาอันสมควรหรือภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนแก่ผู้รับคำสั่งทางปกครอง **(สำนักงาน ก.พ.ร.)**

- การได้รับคำอุทธรณ์ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๔๔ ควรมีการกำหนดขั้นตอน วิธีการ และการเริ่มนับระยะเวลาให้ชัดเจน **(กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่)**

- ควรเพิ่มบทบัญญัติเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่า การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองโดยวิธีการส่งทางไปรษณีย์ จะถือว่าการอุทธรณ์มีผลในวันใด **(กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม)**

- การแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้อุทธรณ์ทราบตามมาตรา ๔๕ ควรบัญญัติให้ชัดเจนว่า เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์และรายงานให้ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์พิจารณาแล้ว เจ้าหน้าที่ยังคงมีหน้าที่ต้องแจ้งผู้อุทธรณ์ตามกรอบเวลาไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์หรือไม่ **(การรถไฟฯขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย)**

- เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐)ฯ โดยในกรณีที่มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะนั้น ให้รัฐมนตรีหรือปลัดกระทรวงของหน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมายเฉพาะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ **(กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่)**

- เจ้าหน้าที่และประชาชนยังไม่มี ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการทูลเกล้าฯ การบังคับตามคำสั่งทางปกครอง ในกรณีที่มาตรา ๔๔ วรรคสาม กำหนดว่า “การอุทธรณ์ไม่เป็นเหตุให้ทูลเกล้าฯ การบังคับตามคำสั่งทางปกครอง เว้นแต่จะมีการสั่งให้ทูลเกล้าฯ การบังคับตามมาตรา ๖๓/๒ วรรคหนึ่ง” จึงควรสร้างความเข้าใจในเรื่องการทูลเกล้าฯ การบังคับตามคำสั่งทางปกครองให้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ **(กรมพัฒนาธุรกิจการค้า)**

- (๑) ควรแก้ไขเพิ่มเติมกรณีการแจ้งสิทธิอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๔๐ โดยให้ระบุไว้ในคำสั่งทางปกครองด้วยว่า ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด และเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับคำอุทธรณ์ของคู่กรณีแล้วให้มีการออกใบรับคำอุทธรณ์ไว้เป็นหลักฐาน โดยในใบรับคำอุทธรณ์ ให้ระบุด้วยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้ระยะเวลาในการพิจารณาเพียงใด หากล่วงพ้นระยะเวลาดังกล่าว คู่กรณีสามารถใช้สิทธิทางศาลอย่างไร เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่กรณีในการใช้สิทธิติดตามผลการพิจารณาคำวินิจฉัยอุทธรณ์และการฟ้องคดีต่อศาลปกครองต่อไป

(๒) ควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองมากขึ้น โดยในกรณีที่คำอุทธรณ์ไม่ชัดเจนหรือไม่ถูกต้องโดยสุจริต ให้เจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือหรือแนะนำให้คู่กรณีสามารถยื่นคำอุทธรณ์ได้อย่างถูกต้อง หรือในกรณีที่ยื่นคำอุทธรณ์ต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐควรมีหน้าที่ส่งคำอุทธรณ์ดังกล่าวไปยังหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบเพื่อช่วยเหลือมิให้ประชาชนเสียสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

(๓) ควรบัญญัติหลักเกณฑ์และผลทางกฎหมายเกี่ยวกับการยื่นคำร้องขอถอนคำอุทธรณ์ให้ชัดเจน เพื่อแก้ไขปัญหาในการตีความว่า คู่กรณีสามารถถอนคำอุทธรณ์ได้หรือไม่ และเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์จำต้องจำหน่ายคำอุทธรณ์ตามคำร้องขอถอนคำอุทธรณ์ดังกล่าวหรือไม่ หรือกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองแล้ว หากระหว่างการพิจารณาของศาลปกครอง คู่กรณีได้รับการดำเนินการหรือการเยียวยาแก้ไขจนพอใจแล้วและขอถอนคำอุทธรณ์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ ศาลปกครองจะยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวอยู่หรือไม่ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

ความคิดเห็นของประชาชน

- ควรทำช่องทางสำหรับการอุทธรณ์คำสั่งให้เข้าถึงง่าย เข้าใจง่าย เพื่อจะได้สามารถยื่นอุทธรณ์ภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันได้

- การกำหนดผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๔๐)ฯ ข้อ ๒ (๑๑) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์กรณีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือในฐานะราชการส่วนภูมิภาค เป็นผู้ทำคำสั่งทางปกครอง ขัดต่อหลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานในกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงต้องกำกับดูแลเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ และไม่กระทบต่อความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๖ สามารถทบทวนคำสั่งทางปกครองไม่ว่าจะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หรือความเหมาะสมของคำสั่งทางปกครอง และมีอำนาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเดิม หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นไปทางใดก็ได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นอำนาจบังคับบัญชา จึงเห็นควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว

๒.๖ ส่วนที่ ๖ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง

๒.๖.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๒.๖.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐๐

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๕

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

๒.๖.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗.๐๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒.๙๔

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๒๓.๕๓ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๖.๔๗

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗.๐๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒.๙๔

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๒๐.๕๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๙.๔๑

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๗๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๒๓

๒.๖.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- กำหนดเวลาในการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองตาม ๔๙ วรรคสอง ที่บัญญัติให้การเพิกถอนคำสั่งต้องกระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น ควรกำหนดระยะเวลาให้ยืดหยุ่นมากขึ้น เนื่องจากในการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ หน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบและมีเหตุผลหรือหลักฐานสนับสนุนที่ชัดเจนเพียงพอ (ธนากรแห่งประเทศไทย)

- มีปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเริ่มนับระยะเวลาเพิกถอนคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๔๙ วรรคสอง สำหรับกรณีที่เจ้าหน้าที่มีหนังสือแจ้งให้คู่กรณีชี้แจงข้อเท็จจริง หากคู่กรณีไม่สามารถชี้แจงได้ เจ้าหน้าที่จะดำเนินการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่อาจจะบอกรู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้อย่างชัดเจน เพราะขึ้นอยู่กับการรวบรวมเอกสารหลักฐานและการพิจารณาใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ในกรณีเช่นนี้ เสนอให้บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้กรณีที่การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองขึ้นอยู่กับรวบรวมเอกสารหลักฐานหรือดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ จะต้องดำเนินการเพิกถอนภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่เจ้าหน้าที่ได้รวบรวมพยานหลักฐานครบถ้วน (กรมการค้าต่างประเทศ)

- ควรมีการระบุให้ชัดเจนว่า คำสั่งแต่งตั้งข้าราชการไม่ใช่คำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ตามมาตรา ๔๙ วรรคสอง ไม่อาจนำบทบัญญัติเรื่องการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ซึ่งมีระยะเวลาต้องเพิกถอนภายในเก้าสิบวัน นับแต่ได้รู้ถึงเหตุแห่งการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองมาใช้บังคับได้ เพื่อให้ส่วนราชการถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันให้สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (สำนักงาน ก.พ.)

- (๑) การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองบางประเภทที่เป็นการออกใบอนุญาตที่มีผลกระทบต่อภาคธุรกิจและสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เช่น การอนุญาตให้เอกชนในประเทศและต่างประเทศประกอบกิจการที่มีการใช้ทุนจำนวนมาก ควรกำหนดระยะเวลาในการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้โดยเฉพาะ โดยเสนอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าวได้ภายในระยะเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต ทั้งนี้ อาจให้นำมาตรการทางแพ่งมาใช้บังคับแทนมาตรการทางปกครองก็ได้

(๒) การนำบทบัญญัติว่าด้วย**ลางมิควรได้**ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๕๑ วรรคสี่ ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ด้วยตนเองแต่ต้องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งเขตอำนาจศาลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศาลยุติธรรม แต่ปรากฏว่าศาลยุติธรรมได้มีแนวคำพิพากษาในกรณีนี้ว่า การเรียกคืนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์

ที่ผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ไปเป็นการใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินคืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๓๖ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๔๐/๒๕๕๑ (ประชุมใหญ่)) ซึ่งไม่มีกำหนดอายุความ และขัดแย้งกับบทบัญญัติมาตรา ๕๑ วรรคสี่ ทำให้มาตราดังกล่าวไม่สามารถใช้บังคับได้ จึงเห็นควรแก้ไขบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้ทันที

(๓) ควรเรียบเรียงบทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองเสียใหม่ โดยแยกประเภทคำสั่งทางปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายและคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นคำสั่งที่เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่งหรือคำสั่งทางปกครองซึ่งไม่เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับคำสั่ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนโดยทั่วไปสามารถทำความเข้าใจและปฏิบัติตามได้โดยง่ายยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

- ยังไม่มีบทบัญญัติที่รองรับความเป็นโมฆะของคำสั่งทางปกครอง ในกรณีคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยบกพร่องหรือผิดพลาดร้ายแรงจนถึงขนาดที่ไม่มีผลทางกฎหมายมาตั้งแต่ต้น ซึ่งปัจจุบันมีแนวการวินิจฉัยของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดวางหลักไว้ (กรมการค้าต่างประเทศ การประปานครหลวง)

- ควรออกกฎเกณฑ์กำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้ประโยชน์และที่เป็นการสร้างภาระ และกำหนดแนวทางในการพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างหลักความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับคำสั่งทางปกครองกับหลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะของคำสั่ง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน)

๒.๗ ส่วนที่ ๗ การขอให้พิจารณาใหม่

๒.๗.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๒.๗.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๒

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๔

๒.๗.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในส่วนนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔.๑๒ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๕.๘๘

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๒๐.๕๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๙.๔๑

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๐๓

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๑๘.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๑.๘๒

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๘๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๑๒

๒.๗.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นการขอให้พิจารณาใหม่

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- ในทางปฏิบัติมีประเด็นปัญหาว่า คำสั่งของเจ้าหน้าที่ที่สั่งในกระบวนการพิจารณาใหม่เป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ และสามารถอุทธรณ์โต้แย้งได้หรือไม่ ในกรณีที่คำสั่งทางปกครอง ควรระบุกรณีดังกล่าวไว้ในบทนิยามคำว่า “คำสั่งทางปกครอง” ในมาตรา ๕ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และกำหนดในมาตรา ๔๐ ให้เจ้าหน้าที่แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับพิจารณาใหม่ให้คู่กรณีทราบด้วย (สำนักงาน ก.พ.ร.)

- ควรกำหนดให้คำสั่งทางปกครองที่ไม่รับคำขอพิจารณาคดีใหม่เป็นที่สุด ไม่ควรให้มีการอุทธรณ์อีกต่อไป เพราะจะส่งผลให้เป็นการพิจารณาภายในฝ่ายปกครองที่ไม่เสร็จสิ้น ส่งผลให้คู่กรณีได้รับความไม่เป็นธรรมล่าช้าออกไป ควรกำหนดให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้โดยตรง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน)

- ควรขยายความคำว่า “พยานหลักฐานใหม่” ให้เกิดความชัดเจนว่า พยานหลักฐานใหม่เป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้วในเวลาที่ออกคำสั่งทางปกครอง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน)

- ควรแก้ไขกำหนดระยะเวลาการยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่เป็นหนึ่งปี เนื่องจากบางกรณีต้องใช้เวลาในการพิสูจน์ความเสียหายหรือผลกระทบที่ได้รับ เช่น ปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาด้านสุขอนามัยของประชาชนที่อาจใช้ระยะเวลาพิสูจน์มากกว่าเก้าสิบวัน

ทั้งนี้ หากคู่กรณียื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองและยื่นคำร้องขอให้พิจารณาใหม่ต่อเจ้าหน้าที่ไปพร้อมกัน ควรมีการบัญญัติให้ชัดเจนด้วยว่า หากศาลปกครองมีคำสั่งรับคำฟ้องที่ขอให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองซึ่งเป็นวัตถุแห่งคดีเดียวกันกับคำร้องขอให้พิจารณาใหม่ หน่วยงานทางปกครองจะมีอำนาจในการพิจารณาคำขอให้พิจารณาใหม่ได้หรือไม่ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

ความคิดเห็นของประชาชน

- การขอให้พิจารณาใหม่ตามมาตรา ๕๔ เป็นขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนกันกับมาตราอื่น ๆ เช่น การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๔๙ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีการกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนกว่า

๓. หมวด ๒/๑ การบังคับทางปกครอง

๓.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๓.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยีและวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน
เห็นด้วย ร้อยละ ๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๑

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗
ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการ
แข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๓

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ
เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

๓.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี
และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๐๓

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน
เห็นด้วย ร้อยละ ๑๗.๖๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๒.๓๕

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๓.๙๔
ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๖.๐๖

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการ
แข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๑๗.๖๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๒.๓๕

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ
เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๘๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๑๒

๓.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นการบังคับทางปกครอง

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- มาตรา ๖๓/๗ วรรคสาม กำหนดให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาซึ่งผ่านการอบรมด้านการบังคับคดีจากกรมบังคับคดีหรือด้านการบังคับทางปกครองตามหลักสูตรที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองให้ความเห็นชอบ เป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการอบรมเพื่อเป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ยังขาดความเชี่ยวชาญในขั้นตอนและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน รวมทั้งบุคคลภายนอกยังไม่เข้าใจว่าหน่วยงานของรัฐมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินได้หรือไม่ เพียงใด ทำให้การบังคับทางปกครองมีขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการมาก จึงควรมีการจัดอบรมด้านการบังคับทางปกครองให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อสร้างและพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง และมีคู่มือ ระเบียบ การอบรมขั้นตอนการบังคับคดี การยึด การอายัด และการขายทอดตลาดทรัพย์สินอย่างละเอียด (สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน กรมธุรกิจพลังงาน สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กรมการค้าต่างประเทศ สำนักงาน กสทช. และสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน)

- เห็นควรแก้ไขมาตรา ๖๓/๑๕ โดยกำหนดให้ในกรณีที่มีการออกคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน ไม่ว่าคำสั่งนั้นจะเป็นที่สุดแล้วหรือไม่ก็ตาม หากหน่วยงานของรัฐที่ออกคำสั่งให้ชำระเงินประสงค์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองดังกล่าว ให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อออกหมายบังคับคดี เพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครองนั้นได้ **(กรรมการค้ำต่างประเทศ)**

- ไม่มีบทบัญญัติรองรับกรณีที่หากมีการยึดอายัดและขายทอดตลาดเพื่อบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินแล้ว ต่อมาในภายหลังมีการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินนั้น หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการอย่างไร ดังนั้น จึงเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว โดยอาจกำหนดให้หน่วยงานของรัฐถอนการยึด การอายัด หรือดำเนินการเพื่อให้มีการกลับคืนสู่ฐานะเดิม และหากจะต้องดำเนินการคืนเงินให้กับคู่กรณี ก็ให้กระทรวงการคลังจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการดังกล่าว **(กรรมการค้ำต่างประเทศ)**

- ในการกำหนดเพดานค่าปรับบังคับการตามมาตรา ๖๓/๒๑ (๒) ควรคำนึงถึงการทำให้การบังคับตามคำสั่งทางปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย โดยการกำหนดเพดานดังกล่าวไม่ควรน้อยกว่าประโยชน์ที่ผู้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งจะได้รับจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น **(ธนาคารแห่งประเทศไทย)**

- (๑) ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองโดยกำหนดให้ชัดเจนว่า พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการบังคับทางปกครองได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับทางปกครองอีก และคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองควรออกคำแนะนำหรือแนวทางปฏิบัติแก่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลด้วย

(๒) ควรกำหนดแนวทางหรือขั้นตอนการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการไว้ด้วย ทั้งนี้ โดยให้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองรายงานผลการใช้มาตรการบังคับทางปกครองต่อกระทรวงการคลังเป็นระยะ เพื่อป้องกันมิให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครองจนล่วงเลยระยะเวลาอันกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ และเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครอง

(๓) ตามที่มาตรา ๖๓/๒ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักการไว้ว่าการอุทธรณ์หรือการฟ้องคดีต่อศาลไม่เป็นเหตุให้มีการทุเลาการบังคับตามคำสั่งทางปกครอง นั้น มีข้อสังเกตว่า การพิจารณาอุทธรณ์ของฝ่ายปกครองและการพิจารณาของศาลปกครองใช้ระยะเวลาในการพิจารณาค่อนข้างนาน หากเจ้าหน้าที่ดำเนินการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง โดยการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้อยู่ในบังคับของมาตรการบังคับทางปกครองแล้ว และต่อมาศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ให้ชำระเงิน อาจก่อให้เกิดปัญหาในการคืนเงินหรือทรัพย์สินให้แก่ผู้อยู่ในมาตรการบังคับทางปกครอง จึงเห็นว่าควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองหรือผู้มีอำนาจพิจารณาค่าอุทธรณ์มีดุลพินิจพิจารณาทุเลาการบังคับทางปกครองได้เองหรือตามคำร้องขอของคู่กรณีผู้อยู่ในมาตรการบังคับทางปกครองที่มีเจตนาสุจริต โดยสั่งให้ทุเลาการบังคับทางปกครองจนกว่าคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินเป็นที่สุดได้

(๔) เนื่องจากในการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เจ้าหน้าที่ที่มีความเกรงกลัวว่าหากมีข้อบกพร่องแล้วจะต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา จึงเห็นควรแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่ให้ชำระเงิน โดยให้เจ้าพนักงานบังคับคดีของกรมบังคับคดีกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ดำเนินการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่ให้ชำระเงินทั้งหมด ส่วนการบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่ให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ยังคงให้เจ้าหน้าที่ทำหน้าที่บังคับทางปกครองต่อไปได้ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

- การจะบังคับใช้บทบัญญัติในหมวดนี้ให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการจัดสรรค่าตอบแทนให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน)

- ควรมีบทบัญญัติที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องระบุนเหตุผลและความชอบธรรมของการใช้มาตรการบังคับทางปกครองและการเยียวยาความเสียหายให้ชัดเจน (การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค)

ความคิดเห็นของประชาชน

- การกำหนดให้ผู้มีอำนาจออกคำสั่งใช้มาตรการบังคับทางปกครองแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้อยู่ภายใต้บังคับบัญชา ซึ่งผ่านการอบรมด้านการบังคับคดีจากกรมบังคับคดีหรือด้านการบังคับทางปกครองตามหลักสูตรที่คณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองให้ความเห็นชอบเป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง นั้น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐอาจยังไม่มีความพร้อมในการเป็นเจ้าพนักงานบังคับทางปกครอง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ยังไม่ได้รับการอบรมฯ ซึ่งการอบรมหลักสูตรดังกล่าวมีค่าใช้จ่าย และแม้ว่าเจ้าหน้าที่จะผ่านการอบรมฯ แล้วก็ตาม เจ้าหน้าที่ยังไม่มี ความเชี่ยวชาญและยังขาดประสบการณ์ในการบังคับทางปกครองที่เพียงพอ เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวเป็นเพียงการอบรมหลักสูตรระยะสั้น ประกอบกับหน่วยงานของรัฐในส่วนภูมิภาคบางหน่วยงานไม่มีนิติกรหรือเจ้าหน้าที่ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ จึงอาจมีปัญหาหรือเหตุขัดข้องทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าพนักงานบังคับทางปกครองได้

๔. หมวด ๓ ระยะเวลาและอายุความ

๔.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๔.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐๐

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

๔.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗.๐๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒.๙๔
- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๒๑.๒๑ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๘.๗๙
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๐๓
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๑๗.๖๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๒.๓๕
- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐๐

๔.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นระยะเวลาและอายุความ

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- หากหลักเกณฑ์การนับระยะเวลาตามมาตรา ๖๔ ไม่นำมาใช้บังคับกับการนับระยะเวลา ซึ่งมีกฎหมายหรือกฎหมายกำหนดให้นับไว้เป็นการเฉพาะแล้ว ควรระบุเป็นข้อยกเว้นไว้ให้ชัดเจนด้วย (กรรมการค้ำต่างประเทศ)
- การขยายระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมายตามที่มาตรา ๖๖ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ มีปัญหาในการตีความในทางปฏิบัติว่า กรณีใดเป็น “พฤติการณ์ที่จำเป็น” ที่เจ้าหน้าที่สามารถขยายระยะเวลาได้ ควรมีการอธิบายให้ชัดเจน (สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

๕. หมวด ๔ การแจ้ง

๕.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๕.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๘๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๑๓
- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๔ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๖
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๓ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๑
- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๖

๕.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๖.๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๐๓

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๘.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๑.๘๒
- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐๐
- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๑๘.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๑.๘๒
- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐๐

๕.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นการแจ้ง

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- ปัจจุบันนอกจากวิธีการส่งเอกสารทางไปรษณีย์ ยังมีวิธีการอื่น ๆ ที่หน่วยงานสามารถส่งเอกสารให้แก่ประชาชนได้ จึงควรมีการศึกษาวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม ผลของวิธีการส่งประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับพระราชบัญญัตินี้ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน)

- หลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งคำสั่งทางปกครองที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้ เช่น การประกาศในหนังสือพิมพ์กระทำได้ยากและมีค่าใช้จ่ายสูง ส่วนการปิดประกาศหรือการส่งทางเครื่องโทรสารอาจทำให้เกิดอุปสรรคในการแจ้งรวมทั้งไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารมาใช้ จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัย โดยเห็นควรศึกษาแนวทางและกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการแจ้งโดยนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ ควรกำหนดให้แจ้งช่องทางอื่นเพิ่มเติมโดยใช้ช่องทางทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการหรือช่องทางอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยให้รัฐมนตรีสามารถกำหนดเพิ่มเติมในภายหลังได้ เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในขณะนั้น (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมสรรพากร สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน และสำนักงาน กสทช.)

- บทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งตามหมวด ๔ นี้ ยังไม่ครอบคลุมถึงการแจ้งคำสั่งทางปกครองโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแม้ในปัจจุบันจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ แล้ว แต่ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ จึงเห็นควรแก้ไขให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์รวมถึงกำหนดผลทางกฎหมายไว้ด้วย เพื่อความสะดวกรวดเร็วและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน (สำนักงานประมาณ สำนักงาน ก.พ. กรมสรรพากร กรมธุรกิจพลังงาน กรมการค้าต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมการปกครอง กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน)

- มาตรา ๖๙ วรรคสองและวรรคสาม กำหนดให้การแจ้งคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องส่งไปยังภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ให้ไว้แก่เจ้าหน้าที่ จึงถือว่าเป็นการแจ้งไปยังภูมิลำเนาของผู้รับแล้ว อาจมีปัญหาในทางปฏิบัติกรณีที่ได้รับแจ้งนั้นได้ย้ายถิ่นที่อยู่ไปแล้ว เช่น ย้ายไปต่างประเทศ ซึ่งแม้ว่าตามมาตรา ๗๓ จะกำหนดให้สามารถใช้วิธีการประกาศในหนังสือพิมพ์ซึ่งแพร่หลายในท้องถิ่นได้ ก็อาจไม่ทำให้ผู้รับคำสั่งสามารถทราบคำสั่งได้ในทางข้อเท็จจริง (ธนาคารแห่งประเทศไทย)

- ในการแจ้งคำสั่งทางปกครองให้แก่ผู้รับคำสั่งหลายราย หรือกรณีที่ไม่ทราบภูมิลำเนา ควรกำหนดให้สามารถใช้วิธีประกาศผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ อาทิ ประกาศบนเว็บไซต์ของหน่วยงาน และในการแจ้งคำสั่งกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนตามมาตรา ๗๔ ที่กำหนดให้ใช้วิธีส่งทางเครื่องโทรสารก็ได้ ควรกำหนดให้ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นได้ด้วย ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่หน่วยงานของรัฐ ประหยัดต้นทุนในการดำเนินการ และสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน (กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม และธนาคารแห่งประเทศไทย)

- การแจ้งคำสั่งทางปกครองกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งมาตรา ๗๔ บัญญัติว่า “ในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน การแจ้งคำสั่งทางปกครองจะใช้วิธีส่งทางเครื่องโทรสารก็ได้ แต่ต้องมีหลักฐานการได้ส่งจากหน่วยงานผู้จัดบริการโทรคมนาคมที่เป็นสื่อในการส่งโทรสารนั้น...” เป็นวิธีการส่งที่ไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ควรทบทวนแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีการแจ้งคำสั่งทางปกครองผ่านทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โดยกำหนดให้มีหลักฐานยืนยันด้วยว่าการแจ้งหรือส่งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการดังกล่าวนั้นได้ดำเนินการสำเร็จประกอบด้วย นอกจากนี้จะต้องมีการแจ้งคำสั่งทางปกครองฉบับจริงไปทางไปรษณีย์ตอบรับตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ประกอบกันด้วย (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)

- ควรให้มีการยื่นคำขอและการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนควรมีทางเลือกในการยื่นคำขอและการติดตามคำสั่งทางปกครองผ่านระบบงานอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประชาชนประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาติดต่ออยู่ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนสามารถติดตามผลการออกคำสั่งทางปกครองของเจ้าหน้าที่ผ่านทางระบบงานอิเล็กทรอนิกส์ได้ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

๖. หมวด ๕ คณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง

๖.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๖.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๙๗ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๕ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๕

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๖ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๙๔

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๙๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๒

๖.๑.๒ ประชาชน เห็นว่าบทบัญญัติในหมวดนี้

- มีความจำเป็นและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน พัฒนาการของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐๐

- เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน เห็นด้วย ร้อยละ ๑๘.๑๘ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๘๑.๘๒

- ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เห็นด้วย ร้อยละ ๘๖.๘๘
ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๓.๑๒

- เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของประเทศหรือต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เห็นด้วย ร้อยละ ๒๑.๒๑ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ ๗๘.๗๙

- เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากลหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ
เห็นด้วย ร้อยละ ๑๐๐

๖.๒ สรุปข้อเสนอแนะต่อประเด็นคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครอง

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ ใช้บังคับ ซึ่งกรณีของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิหรือกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยไม่มีสังกัด เมื่อได้รับการพิจารณาว่าเป็นผู้ไม่ปฏิบัติหรือฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรม อาจทำให้หน่วยงานหรือผู้อื่นไม่ทราบถึงข้อมูลการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมนั้น ๆ ดังนั้น จึงควรมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับกรรมการฯ เพื่อรวบรวมข้อมูลกลางเกี่ยวกับประวัติ ผลงาน การถูกลงโทษ เป็นต้น (สำนักงาน ป.ย.ป.)

- เนื่องจากตามมาตรา ๗๙ วรรคสอง มีการตีความว่า การที่จะเลื่อนการพิจารณาเพราะเหตุที่ไม่ครบองค์ประชุม โดยให้การนัดการประชุมในครั้งหลังมีองค์ประชุมเพียงไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการทั้งหมดนั้น จะต้องเป็นกรณีที่กรรมการมาครบองค์ประชุมตั้งแต่ต้น เพียงแต่มีบางวาระที่กรรมการอยู่ไม่ครบองค์ประชุมเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้สามารถนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองได้อย่างทันท่วงทีในบางกรณีที่มิใช่ข้อจำกัดเกี่ยวกับองค์ประชุม จึงควรแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวให้รองรับกรณีที่กรรมการมาไม่ครบเป็นองค์ประชุมตั้งแต่ต้นด้วย (ธนาคารแห่งประเทศไทย)

- (๑) กฎหมายมิได้บัญญัติเกี่ยวกับผลในทางกฎหมายของการงดออกเสียงไว้ว่าจะถือเป็น การแสดงความเห็นหรือการลงมติหรือไม่ อย่างไร จึงเห็นควรให้มีการบัญญัติผลในทางกฎหมายของการงดออกเสียงไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งมีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในกรณีต่าง ๆ จะสามารถงดออกเสียงได้หรือไม่ ตลอดจนกรณีประธานในที่ประชุมสามารถงดออกเสียงได้หรือไม่ด้วย

(๒) โดยที่คณะกรรมการตามกฎหมายแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ คณะกรรมการพิจารณาทางปกครองหรือคณะกรรมการทางปกครอง (Administrative Commissions) และคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (Jurisdiction Commissions) แต่บทบัญญัติในหมวด ๕ คณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ได้บัญญัติหลักการต่าง ๆ เฉพาะคณะกรรมการพิจารณาทางปกครอง ส่วนคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทซึ่งเป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายที่มีการจัดองค์กรและวิธีพิจารณาสำหรับการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เช่น คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ หรือ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์และข้อร้องเรียนตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการประชุมและออกเสียงลงมติแตกต่างจากคณะกรรมการพิจารณาทางปกครอง นั้น มิได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติงานไว้ จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในหมวดนี้ โดยบัญญัติแบ่งส่วนออกเป็นคณะกรรมการพิจารณาทางปกครองและ

คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการตามกฎหมายมีความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการทั้งสองประเภทมากยิ่งขึ้น

(๓) ในกรณีที่มีการแจ้งคำสั่งทางปกครองหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามกฎหมายควรระบุไว้ในคำสั่งหรือคำวินิจฉัยดังกล่าวด้วยว่า ผู้รับคำสั่งสามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ทันทีภายในกำหนดระยะเวลาเท่าใด เนื่องจากคำสั่งทางปกครองหรือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการต่าง ๆ ย่อมเป็นที่สุดภายในฝ่ายปกครองตามมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๘ ประกอบมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ซึ่งคู่กรณีสามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ทันทีโดยไม่ต้องอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองก่อนตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

- ควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้คณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้ได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนไว้ในพระราชบัญญัตินี้ แทนที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นหลักการทั่วไป (สำนักงาน กสทช.)

- ควรมีบทบัญญัติรองรับในเรื่องการประชุมให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา)

๗. ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗.๑ ผลการรับฟังความคิดเห็น

๗.๑.๑ หน่วยงานของรัฐ เห็นว่า

การบังคับใช้กฎหมายนี้มีปัญหาและอุปสรรคต่อไปนี้

(๑) ประชาชนที่เกี่ยวข้องขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้ ร้อยละ ๔๓

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในกฎหมายหรือมีประสบการณ์ไม่เพียงพอ

ร้อยละ ๓๘

(๓) บทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ชัดเจน ร้อยละ ๙

(๔) ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น ร้อยละ ๔

(๕) อื่น ๆ ร้อยละ ๖

ในแต่ละสาเหตุมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในกฎหมายหรือมีประสบการณ์ไม่เพียงพอ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ โดยเฉพาะ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน / ประชาชนที่เกี่ยวข้องขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้ เนื่องจากหน่วยงานไม่ได้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้เท่าที่ควร (สำนักงาน ก.พ.ร.)

- (๑) บทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ชัดเจน

ถ้อยคำในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หลายกรณีมีความไม่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาในการใช้และตีความ เช่น คำว่า “คำสั่งทางปกครอง” ซึ่งประชาชนไม่สามารถทราบได้ว่าเอกสารที่เจ้าหน้าที่ส่งให้เป็นเอกสารที่มีผลทางกฎหมายเป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ ทำให้เกิดเป็นคดีพิพาทในศาลปกครอง โดยมีข้อพิจารณาสำคัญเกี่ยวกับปัญหา

ระยะเวลาการฟ้องคดี เนื่องจากระยะเวลาการฟ้องคดีแตกต่างกันและมีผลต่อการแพ้ชนะในทางคดี หน่วยงานของรัฐจึงควรอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ยังอาจมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ความเข้าใจ ในกฎหมายเพื่อไม่ให้เสียสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาลปกครองด้วย โดยเห็นควรให้หน่วยงาน ทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐระบุในเอกสารที่ส่งให้แก่ประชาชนหรือคู่กรณีด้วยว่าเอกสาร ดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในกฎหมายหรือมีประสบการณ์ ไม่เพียงพอ

ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความเข้าใจในกฎหมายหรือมี ประสบการณ์ไม่เพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานทางปกครองไม่สามารถดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้อยู่ในมาตรการบังคับ ทางปกครองนำออกขายทอดตลาดได้ แต่กลับต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อให้พิจารณาพิพากษา และดำเนินการบังคับคดีต่อไป ทำให้กระบวนการบังคับทางปกครองเกิดความล่าช้า และไม่เป็นไป ตามเจตนารมณ์ของการตราพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่มุ่งหมายให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้มาตรการบังคับทางปกครองได้ทันทีโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล

(๓) ประชาชนที่เกี่ยวข้องขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้

การที่ฝ่ายปกครองไม่พิจารณาคำอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ในมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ แม้ว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ จะเป็นเพียงระยะเวลาเร่งรัด แต่ประชาชนไม่สามารถทราบได้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยกำหนดให้การพิจารณาคำอุทธรณ์ที่ล่วงเลยระยะเวลา ที่กฎหมายกำหนดมีผลเป็นคำสั่งทางปกครองโดยปริยาย หรืออาจกำหนดให้ระยะเวลาในการ พิจารณาคำอุทธรณ์เป็นระยะเวลาบังคับ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิของประชาชนและให้ ประชาชนได้รับทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

- **บทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ชัดเจน** เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครองฯ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ซึ่งขณะที่บัญญัติกฎหมายอาจยังพิจารณาไม่ครอบคลุม ในทุกประเด็น ส่งผลให้เมื่อเกิดปัญหาบางประการต้องใช้หลักวิชาการตีความเพื่อให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน)

- ประชาชนที่เกี่ยวข้องขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้

เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นกฎหมาย เกี่ยวกับการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีคำสั่งทางปกครองหรือกฎ หรือการดำเนินการใด ๆ ในทางปกครอง ซึ่งมีความซับซ้อนสำหรับประชาชนโดยทั่วไป จึงควรมีการ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนให้สามารถเข้าใจและเข้าถึง กฎหมายดังกล่าวได้โดยง่าย (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย)

เนื่องจากมีเนื้อหาที่ยุ่งยากซับซ้อน และมักใช้ภาษาทางกฎหมายที่ไม่สามารถเข้าใจ ได้ง่าย เช่น การทำคำสั่งทางปกครองอาจต้องใช้การตีความ วิธีการนี้ระยะเวลา หรือเรื่องอันเกี่ยวกับ สิทธิของตน หรือกำหนดอายุความต่าง ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนยังไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ กฎหมายอย่างเพียงพอ ซึ่งหน่วยงานรัฐควรตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการเผยแพร่ข้อมูล ดังกล่าว เนื่องจากอาจทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิของตนเองได้อย่างเต็มที่ หรือไม่สามารถ ปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลความรู้อย่างทั่วถึง รวมถึง

การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่เข้าใจง่ายและสะดวก (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)

- ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น

(๑) มาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ กับมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการฯ มีเนื้อหาบางส่วนที่ซ้ำซ้อนกันเกี่ยวกับกระบวนการรับคำขอของเจ้าหน้าที่เพื่อพิจารณาทางปกครองต่อไป จึงควรกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวไว้ในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเท่านั้น เพื่อลดความสับสนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

(๒) ในการทบทวนกฎหมายฉบับนี้ควรพิจารณาให้สอดคล้องกับกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ (ธนาคารแห่งประเทศไทย)

- อื่น ๆ ได้แก่

- บทบัญญัติของกฎหมายมีจำนวนมาก รวมทั้งมีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้น และเป็นเรื่องทางเทคนิคที่ก่อให้เกิดปัญหาการตีความ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก)

๗.๑.๒ ประชาชน เห็นว่า

การบังคับใช้กฎหมายนี้มีปัญหาและอุปสรรคต่อไปนี้

(๑) ประชาชนที่เกี่ยวข้องขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้ ร้อยละ ๓๙.๒๒

(๒) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในกฎหมายหรือมีประสบการณ์ไม่เพียงพอ ร้อยละ ๓๗.๒๕

(๓) บทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ชัดเจน ร้อยละ ๗.๘๔

(๔) ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น ร้อยละ ๓.๙๒

(๕) อื่น ๆ ร้อยละ ๑.๙๖

ความเห็นอื่น ๆ

- เนื่องจากแต่ละหน่วยปฏิบัติมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมาตรการบังคับตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน รวมถึงมีความเห็นทางปฏิบัติระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- ประชาชนที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิทธิของตนตามกฎหมาย อาจไม่ทราบว่าสามารถอุทธรณ์หรือร้องเรียนการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐได้ เช่น ในกรณีที่คำสั่งของหน่วยงานรัฐส่งผลกระทบต่อสิทธิหรือประโยชน์ของตน แต่ประชาชนไม่ทราบถึงกระบวนการอุทธรณ์หรือไม่เข้าใจขั้นตอนในการใช้สิทธิ ทำให้พลาดโอกาสในการขอความเป็นธรรม

- เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมักมีคำถามหรือความสงสัยเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางปกครองของตนเองว่าถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง อาจทำให้เพิ่มขึ้นตอนและภาระของเจ้าหน้าที่ และกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนจนอาจได้รับความเสียหาย

- เจ้าหน้าที่เป็นข้าราชการใหม่และประชาชนขาดความรู้ในกฎหมายนี้

- เนื่องจากการออกคำสั่งทางปกครอง กฎและการดำเนินการทางปกครองของเจ้าหน้าที่ หากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความเข้าใจในกฎหมายหรือมีประสบการณ์ไม่เพียงพอ อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายนี้

- ๑. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในกฎหมายหรือมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในด้านการบังคับทางปกครองไม่เพียงพอ

๒. เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีปฏิบัติ ซึ่งเจ้าหน้าที่บางคนไม่สามารถเข้าใจได้จนกว่าจะได้ปฏิบัติจริง

๓. ประชาชนที่เกี่ยวข้องขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายนี้ เนื่องจากกฎหมายยาวและถ้อยคำที่ใช้ ประชาชนทั่วไปอาจเข้าใจคลาดเคลื่อนได้

- การบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้อาจมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้น โดยอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย ภายหลังจากการที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับทางปกครองโดยพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ และการที่ประชาชนไม่ทราบถึงสิทธิที่กฎหมายบัญญัติรับรองไว้

โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- ควรจัดทำคู่มือประชาชนและคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่
- ต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบให้มากขึ้น
- ประชาชนและเจ้าหน้าที่อาจมีความเข้าใจกฎหมายไม่เพียงพอ ดังนั้น ควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่สร้างความรับรู้และเข้าใจ หรืออาจมีการจัดประชุมชี้แจงในรูปแบบออนไลน์แก่เจ้าหน้าที่และประชาชนทั่วไป

๗.๒ สรุปความเห็นในประเด็นประโยชน์ของกฎหมายนี้แก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่

เฉพาะความคิดเห็นของประชาชน

- คຸ້ມຄອງประชาชนที่มีส่วนได้เสียกับการออกคำสั่งของเจ้าหน้าที่ ให้สามารถขอให้มีการพิจารณาคำสั่งและเพิกถอนคำสั่งที่มีข้อบกพร่องได้ และคຸ້ມຄອງเจ้าหน้าที่ซึ่งออกคำสั่งโดยชอบ ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจ

- คຸ້ມຄອງสิทธิของประชาชนและส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่
- กำหนดแนวทางการใช้อำนาจทางปกครองของเจ้าหน้าที่เพื่อคຸ້ມຄອງสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้สามารถโต้แย้งและแก้ไขความเสียหายจากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ได้
- ให้ประชาชนได้ทราบวิธีการดำเนินการในการยื่นคำร้องต่อเจ้าหน้าที่
- มีประโยชน์อย่างมาก เพราะเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- เป็นกฎหมายที่พัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพเหตุการณ์ปัจจุบัน
- เป็นการอำนวยความสะดวกทางปกครองให้กับประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานทางปกครองและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคม

- เห็นว่ากฎหมายนี้เป็นกฎหมายกลางสำหรับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครองและการปฏิบัติภายหลังการออกคำสั่งทางปกครอง โดยกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่และการดำเนินงานทางปกครอง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพในการใช้บังคับกฎหมายให้สามารถรักษาประโยชน์สาธารณะได้ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้

- พระราชบัญญัตินี้ทำให้การดำเนินงานในทางปกครอง รวมถึงการเตรียมการและการออกคำสั่งทางปกครองเป็นไปด้วยความถูกต้อง ชอบด้วยกฎหมาย มีมาตรฐานเดียวกัน และมีหลักประกันความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน

- ช่วยให้ประชาชนรู้และเข้าใจกระบวนการพิจารณาทางปกครอง ขั้นตอน ระยะเวลา ต่าง ๆ

- ช่วยสร้างมาตรฐานในการพิจารณาทางปกครอง และมีการรับรองสิทธิของประชาชน อย่างเป็นธรรม

๗.๓ สรุปความเห็นในประเด็นภาระหรือค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- หน่วยงานที่เห็นว่า การปฏิบัติตามหรือการบังคับใช้กฎหมายนี้ไม่ได้ทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงาน ก.พ.ร. กรมทรัพยากรน้ำ กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมบังคับคดี กรมราชทัณฑ์ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรมอนามัย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การทางพิเศษแห่งประเทศไทย การประปานครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีระบบราง (องค์การมหาชน) และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

- หน่วยงานที่เห็นว่า การปฏิบัติตามหรือการบังคับใช้กฎหมายนี้ทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และทันตแพทยสภา

ทั้งนี้ โดยมีความเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- ทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นกลไกที่ใช้บริหารจัดการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองของหน่วยงานรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งเป็นมาตรการคุ้มครองประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น (**การเคหะแห่งชาติ**)

- มีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในระยะสั้น เช่น การจัดทำคำสั่งทางปกครองต้องมีการให้เหตุผลประกอบ ซึ่งต้องใช้เวลาและทรัพยากรในการจัดทำเอกสาร แต่ในระยะยาวกฎหมายนี้ช่วยให้การบริหารราชการมีประสิทธิภาพและลดต้นทุนจากความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน สร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล และประชาชนได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น (**กรมการพัฒนาชุมชน**)

- ทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้นในกรณีที่ต้องเพิ่มทักษะความรู้แก่บุคลากร และต้นทุนด้านระยะเวลาดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องตามกรอบที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด (**การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**)

- ทำให้รัฐมีต้นทุนในการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครองหรือกฎ เพื่อให้การดำเนินการทางปกครองเป็นไปอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับหลักการและขอบเขตของการดำเนินการ (**การทำเรือแห่งประเทศไทย**)

- การบังคับตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงิน จำเป็นต้องใช้เจ้าพนักงานบังคับทางปกครองที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องมีต้นทุนในการอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ (**สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และกรมการขนส่งทางบก**)

- การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ในส่วนของการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง กรณีคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้ชำระเงินที่ยังไม่เป็นที่สุดซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการยึดอายัดและขายทอดตลาดเองนั้น ทำให้ต้นทุนของหน่วยงานของรัฐเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เพราะมีหลายส่วนที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการ หน่วยงานของรัฐจึงต้องใช้อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเพิ่มขึ้น และอาจต้องลดการดำเนินงานในการกิจหลักเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการใช้มาตรการบังคับทางปกครองเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ (**กรมการค้าต่างประเทศ**)

- การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบวนการทางปกครองหรือการออกกฎหมายรองรับการดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์อาจทำให้รัฐต้องลงทุนในการพัฒนาและติดตั้งระบบใหม่ ซึ่งอาจต้องใช้ต้นทุนสูงในช่วงแรก (**สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม**)

- รัฐมีภาระในทางงบประมาณ เช่น การพิจารณาการออกคำสั่งทางปกครองที่ต้องใช้เจ้าหน้าที่จำนวนมากในการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นการแจ้ง/ส่งเอกสาร และทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ใช้เวลานาน ซึ่งหากเปลี่ยนไปใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์จะสามารถลดต้นทุนการดำเนินการของภาครัฐได้ (**สำนักงบประมาณ**)

- ทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการทางปกครองได้ง่ายขึ้น (**กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย**)

- อาจทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในบางกรณี เช่น ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมบุคลากร การจัดทำเอกสาร การตอบข้อร้องเรียน และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการ (**กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช**)

- มีต้นทุนในการใช้กระดาษทำเอกสารและต้นทุนเวลาในการทำตามระเบียบขั้นตอนที่ยุงยากของส่วนราชการ (**กรมบัญชีกลาง**)

- การปฏิบัติตามหรือการบังคับใช้กฎหมายนี้ทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น ในกรณีตามมาตรา ๒๖ วรรคสอง เนื่องจากการรับรองความถูกต้องของคำแปลจากเอกสารภาษาต่างประเทศเป็นเอกสารภาษาไทยนั้นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่มีความรู้ในการแปลภาษาต่างประเทศ ถือเป็นภาระหน้าที่แก่รัฐในการจ้างบุคคลดังกล่าวมารับรองการแปลเอกสารในกรณีที่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐไม่สามารถแปลภาษาต่างประเทศได้ อย่างไรก็ตาม รัฐอาจใช้กลไกทางการบริหารในการบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อลดต้นทุนในส่วนนี้ได้ (**สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน**)

- การปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งคำสั่งทางปกครอง โดยเฉพาะการแจ้งโดยวิธีการส่งทางไปรษณีย์ให้ผู้รับคำสั่งจำนวนมาก ทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น แต่ย่อมก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้รับคำสั่ง (**กรมธุรกิจพลังงาน**)

- หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ควรมีวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์รองรับเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และเกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน (อาทิ การจัดเตรียม

เอกสารข้อมูลจำนวนมาก) ซึ่งจะสามารถลดต้นทุนในการบริหารจัดการภาครัฐได้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน)

- เนื่องจากกฎหมายนี้กำหนดกระบวนการที่ชัดเจนและมีขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติ ซึ่งอาจต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินการในหลายด้าน แบ่งได้ดังนี้

๑. ต้นทุนในการจัดการเอกสารและการดำเนินการ

๒. ต้นทุนในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน

๓. ผลกระทบต่อเวลาและการให้บริการประชาชน ส่งผลให้ต้องมีการจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเติมในการบริหารจัดการบริการเหล่านี้

ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายนี้มีหลักการพื้นฐานมาจากการปฏิบัติราชการโดยใช้กระดาษเป็นหลัก โดยประชาชนยังคงต้องเดินทางมาติดต่อหน่วยงานของรัฐ จึงอาจทำให้หน่วยงานของรัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้นในหลายด้าน ด้วยเหตุนี้ จึงอาจพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดต้นทุนรวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการในระยะยาว ตลอดจนความคุ้มค่าที่ประชาชนจะได้รับ (สำนักงานศาลยุติธรรม)

- การปฏิบัติตามหรือการบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ในบางขั้นตอน เช่น การแจ้งสิทธิ การเปิดโอกาสให้คู่กรณีทราบข้อเท็จจริงและโต้แย้ง แสดงพยานหลักฐานแม้จะทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น แต่ก็จะเป็นไปตามเหตุผลความจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติราชการทางปกครองเป็นไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่า รัฐควรอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการกำหนดไม่ให้เรียกสำเนาเอกสารของประชาชนซึ่งเป็นเอกสารที่หน่วยงานของรัฐออกให้ รวมทั้งรัฐควรเปิดช่องทางการให้บริการประชาชนทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้ไม่ต้องเดินทางมายังที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแล้ว ยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสาร และลดต้นทุนในการดำเนินงานลงด้วย (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)

- ๑. การเพิ่มความซับซ้อนในกระบวนการทำงาน การปฏิบัติตามขั้นตอนตามที่ระบุในกฎหมาย เช่น การแจ้งสิทธิ การพิจารณาข้อโต้แย้ง การตรวจสอบข้อมูล การมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำให้เกิดความล่าช้าในขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้รัฐต้องใช้เวลาและทรัพยากรเพิ่มเติมในการจัดการและตรวจสอบ

๒. การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร การปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้และความเข้าใจในกฎหมายดังกล่าว หน่วยงานของรัฐอาจต้องลงทุนในการฝึกอบรมพนักงานและเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

๓. การใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรเพิ่มเติมในบางกรณี การปรับใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติราชการทางปกครอง เช่น ระบบติดตามคำร้องเรียน หรือการจัดการเอกสารดิจิทัล อาจทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาและดูแลรักษาเทคโนโลยีดังกล่าว

๔. การเยียวยาผู้เสียหาย หากหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง อาจทำให้ผู้ได้รับผลกระทบเรียกร้องค่าเสียหายหรือสิทธิต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้รัฐต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในกระบวนการเยียวยา

(สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน))

- มีต้นทุนเพิ่มขึ้น เช่น ในกระบวนการพิจารณาทางปกครองที่มีการตั้งคณะกรรมการอุทธรณ์ที่ต้องดำเนินการจัดทำความเห็นและตีความในเรื่องอุทธรณ์ ทำให้เจ้าหน้าที่มีภาระงาน

เพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากงานประจำ (**สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก**)

- การแจ้งคำสั่งทางปกครองโดยประกาศในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตามมาตรา ๗๓ ทำให้รัฐมีต้นทุนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ แต่หากสามารถแจ้งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ นอกจากจะสอดคล้องกับสภาพการณ์การสื่อสารปัจจุบันแล้ว ยังสามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการแจ้งคำสั่งของรัฐได้ด้วย (**สำนักงาน กสทช.**)

ความคิดเห็นของประชาชน

- เห็นว่ากฎหมายนี้ไม่ก่อให้เกิดภาระหรือค่าใช้จ่ายแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายมากเกินไปจนสมควร

- การบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายซึ่งบางกฎกระทรวงนั้น ค่าปรับทางปกครองมีค่าใช้จ่ายที่สูงจนเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดภาระแก่ประชาชนได้

- ก่อให้เกิดภาระหรือค่าใช้จ่ายในบางเรื่อง เช่น การปิดคำสั่งทางปกครองที่ต้องปิด ณ ที่ทำการ

๗.๔ สรุปความเห็นต่อประเด็นการรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานที่เห็นว่ารองรับแล้ว

กรมธนารักษ์ กรมบัญชีกลาง กรมควบคุมมลพิษ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมบังคับคดี บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) การเคหะแห่งชาติ เมืองพัทยา และองค์การส่งเสริมการค้าผ่านศึก

เหตุผล

- รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ดังจะเห็นได้จากมาตรา ๓๔ “คำสั่งทางปกครองอาจทำเป็นหนังสือหรือวาจาหรือโดยการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นก็ได้ แต่ต้องมีข้อความหรือความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้” ดังนั้น “การสื่อความหมายในรูปแบบอื่น” จึงสามารถกระทำผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ เช่น อีเมล (**สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง**)

- หน่วยงานของรัฐสามารถพิจารณาดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ จึงไม่จำเป็นต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ในประเด็นนี้ (**สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย**)

- บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ในระดับที่เหมาะสม และมีความยืดหยุ่นพอสมควร เนื่องจากไม่ได้มีบทบัญญัติใดเป็นการเฉพาะที่ห้ามการกระทำทางอิเล็กทรอนิกส์ (**สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน**)

- แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ จะไม่ได้กำหนดวิธีการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐกับผู้ที่อยู่ในบังคับของคำสั่งทางปกครองไว้ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้ว ในมาตรา ๑๑ กำหนดว่า กรณีที่ผู้ขออนุญาตยื่นคำขอหรือติดต่อกับผู้อนุญาตหรือหน่วยงานของรัฐโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ การติดต่อหรือออกเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้น ให้ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่ผู้นั้นจะได้ระบุไว้เป็นประการอื่นในการยื่นคำขออนุญาตหรือการติดต่อ

ดังนั้น การปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถดำเนินการตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ได้ในฐานะที่เป็นกฎหมายกลาง (**กรมพัฒนาธุรกิจการค้า**)

หน่วยงานที่เห็นว่ารองรับบางส่วน

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมเจ้าท่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกีฬาแห่งประเทศไทย การประปานครหลวง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

เหตุผล

- บทบัญญัติของกฎหมายนี้รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้น้อย แต่เมื่อนำพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มาใช้ประกอบกันแล้ว ก็สามารถรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเพียงพอ (**กรมเจ้าท่า**)

- มีการรับรองการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดความชัดเจนในกระบวนการทำงานทางอิเล็กทรอนิกส์ และการรองรับการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายมากขึ้น (**กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น**)

หน่วยงานที่เห็นว่ายังไม่รองรับ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงาน ก.พ. กรมโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรมอนามัย กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) กรุงเทพมหานคร สำนักงาน กสทช. สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

เหตุผล

- กฎหมายฉบับนี้ร่างขึ้นในยุคที่การทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่แพร่หลาย และมุ่งเน้นการปฏิบัติราชการในรูปแบบเอกสารกระดาษเป็นหลัก ไม่มีบทบัญญัติที่รองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยตรง (**กรมการพัฒนาชุมชน**)

- เนื่องด้วยกฎหมายนี้ตราขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ แม้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงมาโดยตลอด แต่ในเรื่องของกระบวนการขั้นตอนในการปฏิบัติงานยังคงไม่เอื้ออำนวยที่จะรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ ควรมีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มมากขึ้น (**กรมทรัพยากรน้ำ**)

สมควรแก้ไขหรือปรับปรุงในประเด็น

- หลักเกณฑ์และวิธีการในการแจ้งคำสั่งทางปกครองควรมีการกำหนดให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E mail) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เว็บไซต์ (Website) จึงเห็นควรศึกษาแนวทางและกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการโดยการนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาปรับใช้ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติราชการทางปกครองมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (**สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี**)

- ควรเพิ่มเติมในส่วนของการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อความชัดเจนในการตีความตามกฎหมาย และควรปรับปรุงวิธีการประกาศในหนังสือพิมพ์ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง (กรมสรรพากร)

- ควรแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ในเรื่องคู่กรณีมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตน โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๐)ฯ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ในประเด็นวิธีการยื่นคำขอเข้าตรวจดูเอกสารเพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตน ควรกำหนดให้คู่กรณีสามารถยื่นคำขอโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เพิ่มเติมจากการยื่นด้วยตนเองหรือส่งไปรษณีย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

- อาจนำรูปแบบการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้กับกฎหมายนี้ได้ โดยควรจัดหาระบบและคู่มือการใช้ระบบดังกล่าวเพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจถึงวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การทำคำสั่งทางปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ การอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์)

- ควรเพิ่มช่องทางให้ประชาชนหรือคู่กรณีสามารถยื่นคำขอหรือติดต่อใด ๆ กับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ เช่น เพิ่มช่องทางการยื่นอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ การแจ้งผลการพิจารณาอุทธรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน (สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกรมสรรพสามิต)

- ควรปรับปรุงให้มีการรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ เป็นต้น (สำนักงานประมาณ)

- ยังไม่รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์เท่าที่ควร เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับการคัดค้านเจ้าหน้าที่ บทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้ง จึงควรแก้ไขปรับปรุงในภาพรวมให้การดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายฉบับนี้สามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย (สำนักงาน ก.พ.)

- ปัจจุบันยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีวิธีการที่สามารถดำเนินการได้ โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยื่นอุทธรณ์กับเจ้าหน้าที่โดยตรง หรืออาจกำหนดให้ยื่นอุทธรณ์โดยทำเป็นลายลักษณ์อักษรส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ (กรมราชทัณฑ์)

- ควรปรับปรุงให้สามารถส่งหนังสือโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในประเด็น ดังนี้

๑) การกำหนดให้คู่กรณีทำคำคัดค้านเจ้าหน้าที่หรือกรรมการ โดยทำเป็นหนังสือยื่นด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ตอบรับถึงเจ้าหน้าที่หรือกรรมการ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๔๒)ฯ)

๒) การขอเข้าดูเอกสารของคู่กรณีให้ทำคำขอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือมายื่นด้วยตนเองต่อเจ้าหน้าที่ (กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๐)ฯ) (สำนักงาน ก.พ.ร.)

- ยังมีข้อจำกัดในการใช้งานเทคโนโลยีอย่างเต็มรูปแบบ จึงควรปรับปรุงบทบัญญัติเพื่อรองรับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การลงนามอิเล็กทรอนิกส์ มาตรฐานความปลอดภัยข้อมูล และกระบวนการทางดิจิทัลที่ชัดเจนและสะดวกยิ่งขึ้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช)

- เนื่องด้วยปัจจุบันหน่วยงานของรัฐและประชาชนเริ่มใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย **(สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรมธุรกิจพลังงาน กรมการปกครอง)**

- ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ให้รองรับการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจนเพื่อการปฏิบัติราชการที่ถูกต้องต่อไป **(กรมการค้าต่างประเทศ)**

- พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การยื่นคำอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง แม้กฎหมายจะบังคับให้ทำเป็นหนังสือ แต่ก็เปิดโอกาสให้คู่กรณีสามารถยื่นคำอุทธรณ์ได้ในหลายช่องทาง เช่น ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือทางโทรสาร ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คู่กรณีเช่นเดียวกับการยื่นฟ้องคดีปกครอง อย่างไรก็ตาม มีบทบัญญัติบางส่วนที่ยังไม่รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การแจ้งคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๖๙ ประกอบมาตรา ๗๔ ที่กำหนดแต่เพียงการแจ้งทางวาจา ทางหนังสือ หรือทางโทรสารในกรณีเร่งด่วนเท่านั้น **(กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม)**

- ยังมีการกำหนดให้มีการแจ้งเป็นหนังสือโดยส่งทางไปรษณีย์ หากมีการปรับปรุงกฎหมายนี้ควรเพิ่มทางเลือกให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ **(สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก)**

- ควรปรับปรุงในเรื่องวิธีการแจ้งคำสั่ง เรื่องการติดต่อส่งเรื่องถึงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่กับหน่วยงานของรัฐ ประชาชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันในการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ **(สำนักงานสถิติแห่งชาติ)**

- บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการแจ้งและการดำเนินการทางปกครอง ตามมาตรา ๗๔ ที่กำหนดว่า “ในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน การแจ้งคำสั่งทางปกครองจะใช้วิธีส่งทางเครื่องโทรสารก็ได้” เห็นว่า ควรเพิ่มช่องทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น เช่น การจัดส่งทางอีเมล ทางแอปพลิเคชัน ได้แก่ Line หรือ Facebook Messenger ของผู้รับคำสั่งทางปกครองที่ได้แจ้งไว้กับหน่วยงาน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นการอำนวยความสะดวกและลดภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน รวมทั้งลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพแก่การปฏิบัติราชการของภาครัฐ **(กรมการค้าภายใน)**

- สมควรแก้ไขเพิ่มเติมปรับปรุงประเด็นเกี่ยวกับวิธีการยื่นคำคัดค้านเจ้าหน้าที่หรือกรรมการที่มีกรณีอื่นอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๑๕ การยื่นคำอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งทางปกครองตามนัยมาตรา ๔๔ และการแจ้งคำสั่งทางปกครองตามหมวด ๔ **(กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ)**

- ควรปรับปรุงในประเด็นการแจ้งคำสั่งทางอิเล็กทรอนิกส์ การนับระยะเวลาการแจ้งคำสั่งทางอิเล็กทรอนิกส์ การยื่นคำขอให้พิจารณาใหม่ทางอิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ **(สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา)**

- สมควรแก้ไขหรือปรับปรุงให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ เช่น การทำคำสั่งทางปกครอง การอุทธรณ์คำสั่ง **(กรมโรงงานอุตสาหกรรม)**

- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ไม่มีบทบัญญัติที่รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ แม้ในหมวด ๔ การแจ้ง จะบัญญัติให้มีการแจ้งเป็นหนังสือโดยการส่งด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ก็ได้มีการกล่าวถึงการส่งด้วยวิธีการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ จึงเห็นควรแก้ไขกฎหมายให้ประชาชนสามารถยื่นคำขอต่าง ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยเฉพาะคำขออนุญาต คำขออนุมัติ การขอคำรับรอง และการยื่นคำอุทธรณ์ ทั้งนี้ โดยกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การลงทะเบียนในระบบงานอิเล็กทรอนิกส์ และผลทางกฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งคำสั่งทางปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจนด้วย เพื่อให้การบริการประชาชนมีความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อยเพราะไม่ต้องเดินทางมายังที่ทำการของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งลดต้นทุนของรัฐในการดำเนินงานทางปกครอง (**สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา**)

- ควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ให้รองรับการดำเนินการด้วยวิธีการหรือช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจน เพื่อลดประเด็นการตีความและการพิจารณาว่าจะสามารถนำกฎหมายฉบับอื่นมาปรับใช้ได้มากน้อยเพียงใด เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ และพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ รวมถึงเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่หน่วยงานของรัฐ ประหยัดต้นทุนในการดำเนินการ และสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน (**ธนาคารแห่งประเทศไทย**)

- เห็นควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ และกฎที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ (**สำนักงานศาลปกครอง**)

- พระราชบัญญัตินี้ยังไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ เท่าที่ควร เช่น มาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ กำหนดว่า ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตได้ยื่นคำขออนุญาตหรือติดต่อกับผู้อนุญาตหรือหน่วยงานของรัฐโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว การติดต่อหรือออกเอกสารหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้นั้น ให้ทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ชัดเจนว่าคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามกรณีนี้จะมีผลยื่นต่อประชาชนในวันใด เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กำหนดว่า การส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือว่ารัฐได้รับเมื่อเข้าสู่ระบบ แต่มาตรา ๑๑ ไม่ได้กำหนดไว้ อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการนับวันยื่นอุทธรณ์ว่าจะครบกำหนดในวันใด หากยื่นเกินกำหนดประชาชนก็จะเสียสิทธิอุทธรณ์ นอกจากนั้น ควรกำหนดรูปแบบคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วย (**การประปานครหลวง**)

- สมควรแก้ไขปรับปรุงให้สามารถแจ้งหรือออกคำสั่งทางปกครองหรือคัดค้านคำสั่งทางปกครองผ่านทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ (**การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย**)

- บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้อาจยังขาดบทบัญญัติที่รองรับการปฏิบัติราชการทางปกครองในยุคดิจิทัล เช่น การใช้เอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบออนไลน์ในการออกคำสั่งทางปกครอง หรือการอนุมัติ อนุญาต การแจ้งตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ จึงควรเพิ่มมาตราที่รองรับการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการ เช่น การยื่นคำร้องการอุทธรณ์ และการประกาศคำสั่งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจน (**การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค**)

- เห็นควรพัฒนาช่องทางในการใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับขั้นตอนในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และสอดคล้องกับสภาพสังคมมากยิ่งขึ้น **(สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีระบบราง (องค์การมหาชน))**

- ควรปรับปรุงในประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. การกำหนดมาตรฐาน ควรกำหนดมาตรฐานสำหรับระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การดำเนินการมีความสอดคล้องและปลอดภัย

๒. การสนับสนุนการเข้าถึง ควรมีมาตรการในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ง่ายขึ้น

๓. การอบรมบุคลากร เพิ่มการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีและการใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับเจ้าหน้าที่

๔. การรับฟังความคิดเห็นประชาชน สร้างช่องทางที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ การปรับปรุงในด้านนี้จะช่วยให้การปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น

(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

- กฎหมายนี้ยังไม่รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบัน ในประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. การแจ้งและสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์

กฎหมายอนุญาตให้มีการแจ้งข้อมูลหรือการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ แต่บางมาตราอาจไม่ชัดเจนในรายละเอียดของกระบวนการหรือวิธีการในการปฏิบัติ เช่น การยืนยันตัวตน การเก็บหลักฐาน และมาตรฐานความปลอดภัยในการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์

๒. การพิจารณาทางอิเล็กทรอนิกส์

กฎหมายไม่ได้กำหนดเงื่อนไขหรือวิธีการชัดเจนว่าการพิจารณาหรือการตัดสินใจทางปกครองสามารถดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างไร เช่น การประชุมออนไลน์หรือการใช้แพลตฟอร์มเพื่อการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ

ประเด็นที่สมควรแก้ไขหรือปรับปรุง

๑. การเพิ่มความชัดเจนในขั้นตอนทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายควรมีการกำหนดขั้นตอนและหลักเกณฑ์สำหรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจน เช่น การส่งหนังสือ การเก็บหลักฐาน การยืนยันตัวตนทางดิจิทัล และการรักษาความปลอดภัยข้อมูล ซึ่งจะช่วยลดความคลุมเครือและปัญหาการตีความ

๒. มาตรฐานและความปลอดภัยของข้อมูล การปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลที่ส่งผ่านระบบดิจิทัล กฎหมายควรเพิ่มข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการเข้ารหัส การรักษาความปลอดภัยข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล และการตรวจสอบตัวตนทางดิจิทัลให้ชัดเจนและทันสมัย

๓. การปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ

เนื่องจากเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว กฎหมายควรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การประมวลผล

ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) หรือระบบบล็อกเชน (Blockchain) ซึ่งอาจถูกนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคต

๔. การมีส่วนร่วมของประชาชนทางออนไลน์ ควรมีการกำหนดขั้นตอนในการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการทางปกครองทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจน เช่น การรับฟังความคิดเห็น การยื่นคำร้อง หรือการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาพิจารณาทางออนไลน์ (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน))

ความคิดเห็นของประชาชน

- บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเนื้อหาบางส่วนเพื่อรองรับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยออกเป็นกฎหมายลำดับรองให้รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

- มีบทบัญญัติในบางมาตรากำหนดช่องทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยให้อำนาจในการตรากฎหมายลำดับรอง เพื่อรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

- ยังไม่มีความชัดเจนว่ารองรับหรือไม่รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างไรก็ดี สมควรปรับปรุงถ้อยคำเพื่อให้มีความชัดเจนในการรองรับการปฏิบัติราชการ ๔๔ทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น

- ควรให้มีช่องทางการอุทธรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์

- กฎหมายนี้รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์น้อยเกินไป

- เห็นว่าการรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่เพียงพอ ควรเพิ่มประเด็นในเรื่องการแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

- ๑. ควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการส่งหนังสือ การแจ้งคำสั่งทางปกครอง หรือการจัดส่งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาทางปกครอง โดยกำหนดให้สามารถดำเนินการผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. เห็นควรกำหนดกระบวนการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย

- บทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ยังไม่รองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์โดยอาจแก้ไขปรับปรุงโดยการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการแจ้งเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงคำสั่งทางปกครองและขั้นตอนการพิจารณาอื่น ๆ โดยเจ้าหน้าที่ได้

๗.๕ สรุปความเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือข้อเสนออื่น

ความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ

- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ เป็นกฎหมายที่มีประโยชน์ทั้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน แต่ยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติรวมถึงความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามกฎหมายดังกล่าว จึงเห็นควรมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ หรืออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี)

- เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรจัดการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชน รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์การแจ้งคำสั่งทางปกครองด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งด้วยวาจา หนังสือ ไปรษณีย์ตอบรับในระบบอิเล็กทรอนิกส์ และวิธีอื่นให้ชัดเจนและเป็นธรรม **(สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม)**

- ควรมีการฝึกอบรมที่ต่อเนื่องให้กับเจ้าหน้าที่รัฐในเรื่องการใช้อำนาจอย่างถูกต้อง ควรมีการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนภายใต้กฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและกระบวนการทางกฎหมายที่สามารถเข้าถึงได้ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถใช้สิทธิได้อย่างเต็มที่ **(สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม)**

- ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิของคู่กรณีในการพิจารณาทางปกครอง **(กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม)**

- ควรมีการเผยแพร่ความรู้ และจัดการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่และประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างทั่วถึง เพื่อนำไปสู่การใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล **(สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ)**

- เห็นควรเพิ่มเป็นหลักสูตรการบรรจุข้าราชการใหม่ (เข้มข้น) สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีการทดสอบความรู้เป็นประจำทุก ๆ ๖ เดือน หรือ ๑๒ เดือน **(สำนักงาน ป.ย.ป.)**

- ควรมีการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น **(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)**

- ควรส่งเสริมเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานให้มีความเข้าใจในการบังคับใช้มาตรการบังคับทางปกครองมากขึ้น เพื่อรองรับการใช้มาตรการดังกล่าวที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต **(การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค)**

- เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐยังไม่มี ความชำนาญในการบังคับทางปกครอง **(กรมการขนส่งทางบก)**

- ต้องมีการปรับปรุงตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเนื่องจากสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น **(กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน)**

- เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเป็นธรรมต่อทั้งประชาชนและหน่วยงานของรัฐ เห็นว่าควรมีการปรับปรุงเนื้อหากฎหมายในบางมาตรา เช่น ประเด็นเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในมาตรา ๔๘ **(สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน)**

- วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หมายความว่ารวมถึงการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อออกกฎด้วย แต่เนื้อหาของพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเพียงการดำเนินการเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองเท่านั้น จึงควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ โดยเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อจัดให้มีกฎ รวมถึงการกำหนดนิยามของกฎด้วย นอกจากนี้ในปัจจุบันพบว่าในทางวิชาการและแนวคำวินิจฉัยขององค์กรทางกฎหมายต่าง ๆ มีการวางหลักทางกฎหมายเกี่ยวกับลักษณะของคำสั่งทางปกครองเพิ่มขึ้นในส่วน of คำสั่งทางปกครองทั่วไป ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการก่อนการออกคำสั่งเช่นเดียวกับคำสั่งทางปกครองธรรมดา แต่มีผล

ทางกฎหมายและการดำเนินการเกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งที่คล้ายคลึงกับกฎ จึงเห็นว่าควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับคำสั่งทางปกครองทั่วไปให้ชัดเจนด้วย **(กรมการค้าต่างประเทศ)**

- ๑. ในปัจจุบันมีกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงควรยกเลิกฉบับเก่าและรวมให้อยู่ในกฎกระทรวงฉบับเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและการใช้งาน

๒. ควรรวบรวมและเผยแพร่แนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยอาจจัดเป็นหมวดหมู่ให้สามารถสืบค้นและเข้าถึงได้ง่าย **(สำนักงาน ก.พ.)**

- ๑. ควรบัญญัติกฎหมายให้ประชาชนสามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย และทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถปฏิบัติงานได้โดยสะดวกและถูกต้อง ไม่มีข้อสงสัยในการตีความกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลให้การบริการประชาชนสัมฤทธิ์ผลและมีประสิทธิภาพ

๒. ควรนำแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองสูงสุด ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา และความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาประกอบการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ด้วย **(สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา)**

- ปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ซึ่งมีหลักการสำคัญเพื่อส่งเสริมให้การทำงานและการให้บริการของภาครัฐสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักได้ แต่บทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ บัญญัติขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดลักษณะการทำงานในสมัยนั้นซึ่งใช้กระดาษเป็นหลัก จึงมีข้อจำกัดที่ไม่อาจรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การมีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อรองรับการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่ควรเป็นเพียงแค่การรองรับการแปลงข้อมูลบนกระดาษเป็นข้อมูลดิจิทัล (digitize) เท่านั้น แต่ยังควรรองรับไปถึงการเปลี่ยนผ่าน (Transformation) รูปแบบการทำงานเป็นอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดซึ่งจะคำนึงถึงวิธีการและระบบสำหรับจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลด้วย **(สำนักงานศาลยุติธรรม)**

ความคิดเห็นของประชาชน

- ควรจัดให้มีการทำคำอธิบายรายมาตราโดยใช้ภาษาอย่างง่ายในการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

- ควรมีการจัดทำคำอธิบายรายมาตรา เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งผู้ปฏิบัติและประชาชนให้มีความเข้าใจในกฎหมายอย่างเดียวกัน

- การปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์มีความจำเป็นสำหรับการปฏิบัติราชการให้มีความสะดวกรวดเร็ว ลดต้นทุน และทำให้การปฏิบัติราชการมีความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น สำหรับกรณีนิติบุคคล เห็นควรให้มีการลงทะเบียนอีเมลสำหรับการติดต่อราชการโดยเฉพาะ เพื่อให้มีความสะดวกในการจัดส่งเอกสารอย่างสะดวกรวดเร็วและลดต้นทุนลดเวลาในการติดต่อราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแจ้งคำสั่งทางปกครองให้แก่บริษัทที่มีการย้ายที่อยู่ แต่ไม่ได้แจ้งเปลี่ยนที่อยู่ต่อกระทรวงพาณิชย์ ทำให้ไม่สามารถแจ้งคำสั่งทางปกครองทางไปรษณีย์ได้และต้องใช้วิธีการปิดหมายทำให้เสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง
ประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

๑. บทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มีการเสนอความเห็น ดังนี้

โดยที่หน่วยงานของรัฐมีข้อเสนอให้มีบทกำหนดโทษสำหรับกรณีบุคคลไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการ อย่างไรก็ตาม กรรมการฯ ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว เนื่องจากจะไม่สอดคล้องกับหลักการที่ใช้โทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

๒. บทบัญญัติเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง มีการเสนอความเห็นที่สมควรจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

ในประเด็นเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในกรณีที่กรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองมีส่วนได้เสียหรือมีเหตุต้องห้ามมิให้ทำการพิจารณาทางปกครองตามมาตรา ๑๓ หรือมีเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางตามมาตรา ๑๖ กรรมการฯ เห็นว่า ควรเพิ่มเติมเรื่องการคัดค้านกรรมการโดยให้กรรมการคนหนึ่งคนใดในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองสามารถยกเหตุความไม่เป็นกลางของกรรมการอื่นที่มีส่วนได้เสียในเรื่องที่จะพิจารณาทางปกครองขึ้นได้ กล่าวคือ ให้กรรมการสามารถคัดค้านกรรมการด้วยตนเองได้ โดยให้กรรมการผู้ที่ยื่นคัดค้านแถลงเหตุคัดค้าน เมื่อแถลงเหตุคัดค้านแล้ว ให้กรรมการผู้ที่ถูกคัดค้านชี้แจง จากนั้นกรรมการทั้งสองคนต้องออกจากห้องประชุมและไม่ให้นับเป็นองค์ประชุม โดยให้กรรมการที่เหลืออยู่เป็นองค์ประชุม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับมาตรการตรวจสอบความเป็นกลางของคณะกรรมการและสอดคล้องกับหลักความเป็นกลางในการพิจารณาทางปกครอง

๓. บทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง มีการเสนอความเห็นที่สมควรจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

กรรมการฯ มีข้อสังเกตว่า ระบบการอุทธรณ์แบบสองชั้นตามกฎหมายของประเทศเยอรมนีซึ่งประเทศไทยนำมาเป็นแนวทางในการร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ นั้น ปัจจุบันมีกฎหมายของประเทศอิตาลีซึ่งได้แก้ไขให้เรื่องการอุทธรณ์เป็นสิทธิของผู้เสียหาย หากผู้เสียหายเห็นว่า การอุทธรณ์ไม่ได้ช่วยในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนหรือเสียหายก็สามารถฟ้องต่อศาลได้โดยไม่ต้องอุทธรณ์ก่อน ทั้งนี้ กฎหมายไทยอาจไม่ต้องแก้ไขให้เป็นอย่างกฎหมายอิตาลี แต่การพิจารณาอุทธรณ์แบบสองชั้นนั้น เห็นควรกลับไปใช้แบบเดิม คือ เป็นการพิจารณาอุทธรณ์แบบชั้นเดียว เนื่องจากโดยประสบการณ์ในการใช้กฎหมายนี้มาเกือบสามสิบปี การให้โอกาสเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทบทวนคำสั่งของตนเองและเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นได้ผลน้อยมาก อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงคำสั่งสามารถกระทำโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ได้อยู่แล้ว แต่การพิจารณาอุทธรณ์แบบสองชั้นกลับทำให้เกิดภาระหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่มากขึ้น และทำให้การเยียวยาให้แก่ประชาชนนั้นช้าลง จึงควรปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังกล่าวซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต เพื่อไม่ให้เป็นการแบกภาระแก่ประชาชน ซึ่งกรรมการฯ เห็นควรให้มีการพิจารณาแก้ไขเรื่องระบบการอุทธรณ์แบบสองชั้นดังกล่าว

นอกจากนี้ กรรมการฯ เสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายในบางมาตรา แม้ในทางปฏิบัติ ไม่มีเหตุผลหรือความจำเป็นที่ต้องแก้ไข แต่อาจแก้ไขเพื่อให้สาระของกฎหมายสมบูรณ์ขึ้น เช่น บทนิยามคำว่า “คำสั่งทางปกครอง” “กฎ” หรือ “เจ้าหน้าที่”

๔. บทบัญญัติเกี่ยวกับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง มีการเสนอความเห็นว่าจะปรับปรุง บทบัญญัติ ดังนี้

กรรมการฯ เห็นว่า ในประเด็นการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการ ให้ประโยชน์ตามมาตรา ๔๙ วรรคสอง ซึ่งต้องกระทำภายในกำหนดระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่ได้รู้ถึง เหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น แนวความเห็นตามกรณีข้อหาหรือของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้เคยวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ และมีความเห็นว่า คำสั่งเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา กรณีคำสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทผู้บริหาร ไม่ใช่คำสั่งทางปกครองที่เป็นการให้ประโยชน์ เพราะคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์โดยตรงและ ไม่มีผลเป็นการให้ประโยชน์ต่อเนื่องกันไป กรณีจึงไม่อาจนำบทบัญญัติเรื่องการเพิกถอนคำสั่ง ทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ซึ่งมีระยะเวลาต้องเพิกถอนภายในเก้าสิบวันนับแต่ได้รู้ ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งนั้น มาใช้บังคับแก่กรณีได้ (เรื่องเสร็จที่ ๑๒๘๗/๒๕๖๗) ในการนี้ สมควร มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองในกรณีดังกล่าว ให้สอดคล้องกันด้วย

๕. บทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาและอายุความ มีการเสนอความเห็นว่าจะปรับปรุง บทบัญญัติ ดังนี้

กรรมการฯ มีข้อสังเกตว่า กรณีที่มีผู้ให้ความเห็นว่าควรมีการอธิบายว่า “พฤติการณ์ ที่จำเป็น” ตามมาตรา ๖๖ หมายความว่าอย่างไร นั้น ถ้อยคำดังกล่าว อาจหมายถึง “เหตุจำเป็นอื่น อันมีอาจก้าวล่วงได้” ซึ่งเป็นถ้อยคำทางกฎหมายที่ใช้กันอยู่ทั่วไปและเป็นที่เข้าใจกันอยู่แล้ว และโดยที่ ในร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เรื่องเสร็จที่ ๑๒๐/๒๕๖๘) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๖ แต่ไม่ได้แก้ไขในประเด็นดังกล่าว จึงอาจหยิบยกไว้เป็นประเด็นในชั้น การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรว่าควรต้องแก้ไขหรือไม่ หรือเรื่องดังกล่าวอาจนำไปไว้ในคู่มือหรือ คำอธิบายกฎหมายได้ และมีความเห็นอีกแนวทางว่า ไม่จำเป็นต้องอธิบายขยายความในกฎหมาย แต่สามารถนำไปกำหนดไว้ในคู่มือได้

๖. บทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการที่มีอำนาจในการพิจารณาทางปกครอง มีการเสนอความเห็น ว่าสมควรจะปรับปรุงบทบัญญัติ ดังนี้

๖.๑ กรรมการฯ เห็นว่า ควรมีบทบัญญัติให้คณะกรรมการที่มีอำนาจในการพิจารณา ทางปกครองสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้แม้จะยังสรรหากรรมการได้ไม่ครบองค์ประกอบ เช่น มีเพียง สี่ในห้าส่วนหรือร้อยละ ๘๐ ของคณะกรรมการ เนื่องจากในหลายกรณีปรากฏว่าไม่สามารถดำเนินการ สรรหากรรมการให้ครบองค์ประกอบ จึงทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนงานตามอำนาจหน้าที่ได้ อีกประการหนึ่ง เมื่อกรรมการครบวาระการดำรงตำแหน่งแล้ว ผู้มีอำนาจแต่งตั้งควรเร่งรัดการดำเนินการแต่งตั้ง กรรมการชุดใหม่ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กฎหมายหรือกฎกำหนดไว้โดยเฉพาะ หรือหากไม่มี

การกำหนดระยะเวลาไว้โดยเฉพาะ ควรกระทำให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาเร่งรัด เช่น สี่สิบห้าวัน หรือเก้าสิบวัน

๖.๒ กรรมการฯ เห็นว่า มีปัญหาว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท มีสถานะทางกฎหมายอย่างไร เป็นคำสั่งทางปกครองหรือไม่ ซึ่งทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ เกี่ยวกับการทำคำวินิจฉัยว่าจะต้องนำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้ด้วยหรือไม่

๗. ความเห็นเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ในประเด็นอื่น ๆ มีการเสนอความเห็น ดังนี้

๗.๑ ประเด็นเกี่ยวกับการให้มีกฎหมายว่าด้วยสัญญาทางปกครอง

กรรมการฯ เห็นว่า ในส่วนของการให้มีกฎหมายว่าด้วยสัญญาทางปกครอง อาจไม่จำเป็นต้องรวมอยู่ในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง แต่ควรแยกออกไปต่างหากเป็นอีกฉบับหนึ่ง

๗.๒ ประเด็นเกี่ยวกับความจำเป็นของการมีกฎหมายนี้

กรรมการฯ เห็นว่ากฎหมายนี้เป็นกฎหมายหลักหรือกฎหมายกลางของการใช้อำนาจออกคำสั่งทางปกครอง และเป็นสิ่งซึ่งนำหลักที่เรียกว่า “Judicialization of Administration” มาใช้เพื่อทำให้การพิจารณาทางปกครองมีความโปร่งใสเช่นเดียวกับการพิจารณาคดีของศาล ตามหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติอันเป็นหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งช่วยคุ้มครองสิทธิของประชาชน และทำให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการโดยมีธรรมาภิบาล จึงยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีกฎหมายนี้อยู่ในระบบกฎหมายไทย นอกจากนี้ ยังควรมีกฎหมายอีกสองฉบับแยกต่างหากออกมา ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยสัญญาทางปกครอง และกฎหมายว่าด้วยการออกกฎ ด้วย
